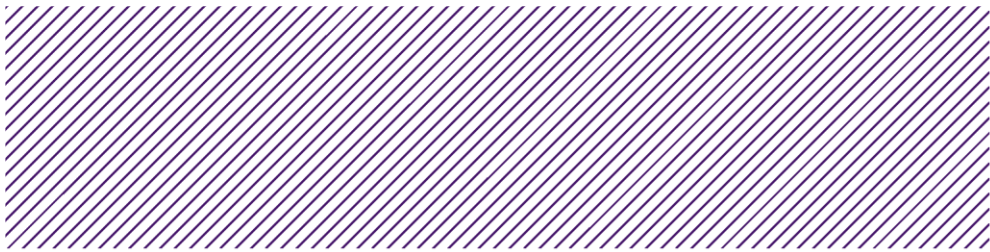

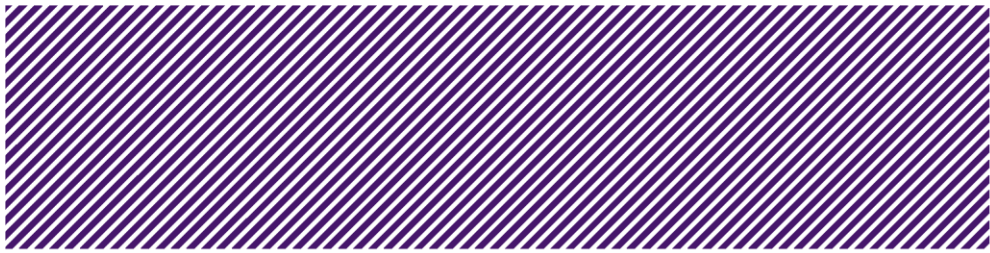

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

RAPPORT FOR FINANSINSTITUSJONER

1.-4. kvartal 2010

Innhold

1	Hovedinntrykk	4
2	Makroøkonomisk bakgrunn	6
3	Strukturen i finansmarkedet	8
4	Banker	13
5	Finansieringsforetak	22
6	Livsforsikringsselskaper	28
7	Pensjonskasser	33
8	Skadeforsikringsselskaper	38

Vedlegg:

- Resultater og balanseutdrag

Redaksjon avsluttet 14. februar 2011.

1 Hovedinntrykk

Den globale oppgangen fortsetter, men veksten i industrilandene er moderat. De fremvoksende økonomiene, anført av Asia, har derimot svært høye vekstrater og trekker opp veksten i verdensøkonomien. Den samlede globale veksten antas likevel bli lavere i 2011 og 2012 enn i 2010. Inflasjonspresset har tiltatt som følge av at råvareprisene har økt kraftig det siste halvåret og kan føre til innstramming av pengepolitikken med følger for vekstutsiktene. I industrilandene har oppsvinget så langt ikke ført til økning i sysselsettingen, og gjeldssituasjonen i mange land gir grunn til bekymring for den fremtidige utviklingen. Veksten i Fastlands-Norge er svakt økende og er ventet å tilta gradvis de kommende årene. Lavkonjunkturen er likevel beregnet å vare til 2013. Nedgangen i sysselsettingen har stoppet opp og arbeidsledigheten holder seg relativt stabil på rundt 3,6 prosent. Investeringsstakten, særlig innen tjenesteyting, har tatt seg opp, og årsveksten i bedriftenes låneopptak er 3 prosent. Husholdningenes låneopptak viste stabil vekst, men denne økte mot slutten av året i tråd med stigningstakten i boligprisene og boligomsetningen. Nominelle boligpriser lå ved utgangen av januar 2011 10 prosent over forrige topp fra august 2007. Næringseiendom har i 2010 vist en positiv utvikling både i omsetnings- og leiepriser.

De internasjonale finansmarkedene har i 2010 vært preget av stor usikkerhet rundt bl a gjeldstyngede euroland og krisen i Hellas og Irland. På tross av dette steg aksjemarkedene i løpet av høsten betydelig etter et fall i første halvår og for 2010 samlet var oppgangen om lag 18 prosent i det norske aksjemarkedet, 15 prosent i USA og 4 prosent i Europa. Kredittpåslagene for statsobligasjoner fra enkelte euroland steg betydelig i 2010. De korte rentene steg over året noe i Europa og 41 basispunkter i Norge. Samtidig falt de lange rentene for året som helhet, men har begynt å stige igjen etter igangsetting av de kvantitative lettelsene i USA i november.

Bankene (konsern) fikk i 2010 et samlet resultat før skatt på 36,4 mrd kroner, en økning på 42 prosent fra året før. Det gode resultatet bidro til at egenkapitalavkastningen økte med nesten 4 prosentpoeng til 13 prosent. Resultatforbedringen kan i stor grad tilskrives betydelig lavere utlånstap, som sank med over 7 mrd kroner ift 2009. Som andel av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) utgjorde tapene 0,18 prosent, en nedgang på 0,21 prosentpoeng. Resultatet var også preget av engangsinntekter på om lag 2,7 mrd kroner som følge av fusjonen mellom Nordito og danske PBS samt tilbakeføringer på over 1,4 mrd kroner i forbindelse med endringer i AFP-ordningen. Holdes disse engangsgevinstene utenfor, ville egenkapitalavkastningen vært ca 11,6 prosent. Bankenes rentenetto fortsatte å falle som andel av GFK fra 1,58 prosent i 2009 til 1,53 prosent. Utviklingen i kjernekapitaldekningen på morbanknivå er positiv og steg 1 prosentpoeng til 11,4 prosent ved utgangen av året.

Etter en periode med negativ utlånsvekst, ble trenden snudd tidlig i 2010, og bankenes samlede utlån var ved utgangen av året 5,1 prosent høyere enn ett år tidligere. Inkluderes utlån overført til OMF-foretakene som ikke inngår i bankkonsern, økte utlånene med 5,8 prosent. Økningen skyldes stabil og delvis tiltagende etterspørsel etter boliglån, samtidig som utlån til foretak fra 3. kvartal igjen viste positiv årsvekst etter flere kvartaler med fall. For filialer av utenlandske banker steg totale utlån 1,8 prosent, men veksten i utlån til foretak fortsatt var negativ på -3 prosent i 2010. Totale kundeinnskudd for samtlige norske banker steg 8,5 prosent gjennom året og bidro til å heve innskuddsdekningen. Bankene har over flere kvartaler økt den gjennomsnittlige løpetiden på sin totale finansiering. Ved utgangen av 2010 hadde bankene samlet 508 mrd kroner i form av verdipapirer og innlån fra kredittinstitusjoner til forfall i løpet av det neste året. I tillegg vil de store forfallene i bytteordningen starte fra høsten 2011. Kredittpåslaget for norske bankobligasjoner og OMF har økt noe gjennom 2010, men har gått inn ift nivåene rundt Hellas- og Irland-krisen. Markedet for lang finansiering har fungert tilfredsstillende. Det meste av den lange finansieringen hentes i utlandet gjennom utstedelser av OMF. Prisenivået for kort likviditet har steget noe i løpet av året. Konkursen i Amagerbank 6. februar ga helt marginale umiddelbare utslag i markedsprisingen.

Kredittforetakenes resultater før skatt (uten Eksportfinans) ble ca 5,2 mrd kroner, en bedring med 1 mrd sammenlignet med 2009. Resultatforbedringen er i hovedsak knyttet til betydelig tap på finansielle instrumenter i 2009 som ble snudd til gevinst i 2010. Netto renteinntekter sank til 0,60 prosent av GFK fra 0,79 prosent i 2009. Utlånstapene er fortsatt små. Brutto utlån fra kredittforetakene viste en årsvekst på 31 prosent. Boligkredittforetakene hadde ved årsslutt utstedt OMF for 562 mrd kroner mot

462 mrd ved slutten av 2009. Egenkapital har økt og dette har medført at egenkapitalavkastningen falt til med 2 prosentpoeng 10,2 prosent i 2010 på tross av bedringen i resultatet. Kjernekapitaldekningen falt 1 prosentpoeng til 10,9 prosent.

Finansieringsselskapene hadde et resultat før skatt på 1,8 mrd kroner i 2010, noe som utgjør en bedring på 268 mill kroner ift året før. Egenkapitalavkastningen var stabil på 15,3 prosent. Netto renteinntekter steg sammenliknet med 2009, men ble motvirket av økte administrasjonskostnader slik at resultatet før tap sank med 105 mill kr. Resultatforbedringen skyldes således en betydelig reduksjon i tap. Bokførte tap utgjorde 0,9 prosent av GFK mot 1,4 prosent året før. Brutto utlån økte med 3,4 prosent gjennom året. Årsveksten for selskap som driver med forbruksfinansiering var 3 prosent. Tap som andel av utestående forbrukskreditt var 2,7 prosent, som utgjør en reduksjon fra 3,1 prosent i 2009. Kjernekapitaldekningen var 16,7 prosent, som er noe høyere enn et år tidligere.

Oppgangen i aksjemarkedene høsten 2010 ga gode resultater for **livsforsikringsselskapene** og for året sett under ett ble resultatet før kundeoverføringer og skatt på 12,8 mrd kroner mot 9,6 mrd kroner i 2009. Verdien av finansielle eiendeler steg med 11,1 mrd kroner etter oppgang i aksjemarkedet og verdiøkning på obligasjoner som følge av fall i rentene. Bokført avkastning i kollektivporteføljene var 5,3 prosent omtrent på samme nivå som 2009. Verdijustert avkastning var 6,8 prosent mot 6,3 prosent i 2009. Den positive utviklingen førte til en økning i bufferkapitalen på over 13 mrd kroner i 2010, og denne utgjorde ved årsslutt 5,8 prosent av forvaltningskapitalen. Bufferkapitalen er likevel fortsatt lavere enn før den internasjonale finanskrisen. Livselskapene hadde en samlet kapitaldekning på 14,8 prosent ved nyttår. Investerings sammensetningen av kollektivporteføljen endret seg i liten grad i løpet av året, men aksjeandelen økte 3 prosentpoeng til 17 prosent, mens beholdningen av obligasjoner falt.

Pensjonskassene hadde en verdijustert avkastning i kollektivporteføljen på 9,4 prosent mot 13,1 prosent i 2009. Avkastningen var 10,0 prosent for de private pensjonskassene og 8,0 prosent for de kommunale, og forskjellen skyldes i hovedsak en høyere aksjeandel hos de private. For pensjonskassene samlet, var aksjeandelen 34 prosent ved utgangen av året, opp fra 32 prosent i 2009. Bufferkapitalen har økt med over 6 mrd. kr til 21,7 mrd. kr. Dette tilsvarer 12,1 prosent av forvaltningskapitalen mot 9,7 prosent for ett år siden.

De norske **skadeforsikringsselskapene** (uten captives) hadde i 2010 et resultat før skatt på 4 mrd kroner, en nedgang på 1 mrd kroner i forhold til 2009. Resultatene er preget av høye erstatningskostnader i forbindelse med den uvanlig kalde vinteren i fjor. Dette førte til en skadeprosent på 76,9, 1,3 prosentpoeng over 2009. Kostnadsprosenten sank tilsvarende slik at combined ratio var stabil ift året før. Resultatfallet følger derfor i hovedsak av at inntekter fra finansielle investeringer falt 23 prosent til 3,7 mrd kr. Ulik aktivaallokering gjør at skadeselskapene ikke har hatt samme nytte av aksjeoppgangen som livsforsikringsselskapene.

2 Makroøkonomisk bakgrunn

Internasjonal økonomi

Aktiviteten i internasjonal økonomi tiltok gjennom 2010. Oppgangen var imidlertid preget av todeling, hvor fremvoksende økonomier ledet an, mens økonomisk vekst i industrilandene var moderat. Globalt er inflasjonspresset fremdeles lavt, men tiltagende i enkelte land og spesielt i flere fremvoksende økonomier. Sterk prisvekst i mat- og råvaremarkedet har blant annet bidratt til denne utviklingen. Arbeidsmarkedene synes å ha stabilisert seg, men på et historisk svakt nivå. I USA har oppgangen i økonomien vært moderat gjennom 2010. Sentralbanken iverksatte nye kvantitative lettelser høsten 2010 som følge av svak utvikling i arbeidsmarkedet og privat konsum. Veksten i økonomien tiltok i fjerde kvartal. Amerikansk økonomi preges imidlertid av store fundamentale ubalanser, som bidrar til stor usikkerhet rundt videre økonomisk utvikling. I euroområdet og EU var utviklingen i økonomien moderat i de tre første kvartalene av 2010. Tysk økonomi har bidratt positivt til utviklingen, mens konsolidering i offentlig sektor har svekket økonomisk aktivitet i flere euroland. Økt bekymring for tap i banksektoren og svake offentlige finanser i Irland bidro til å øke usikkerheten knyttet til europeisk økonomi i fjerde kvartal 2010. Arbeidsledighetsraten i euroområdet har stabilisert seg, men er fortsatt høy. Oppgangen i kinesisk økonomi var høy gjennom hele 2010 og bidro til sterk aktivitet i asiatisk og internasjonal økonomi. Inflasjonspresset har imidlertid økt. I Japan tiltok økonomisk vekst, drevet av etterspørsel fra Kina, etter moderat vekst i første halvår 2010. Fortsatt lav prisvekst og høy offentlig gjeld skaper store utfordringer for japansk økonomi.

Tabell 2.1: Makroøkonomiske nøkkeltall internasjonal økonomi

Prosentvis endring fra forrige periode der annet ikke fremgår

	2009	2010	Kvartalsvis utvikling				Prognose ¹⁾ 2011
			10:1	10:2	10:3	10:4	
Euroområdet							
BNP ²⁾	-4,1		0,2	1,0	0,4		1,5
Inflasjon ³⁾	0,3	2,4	1,1	1,7	1,8	2,2	1,9
Arbeidsledighet ⁴⁾	9,4	10,0	10	10	10,1	10,0	9,9
USA							
BNP ²⁾	-2,4	2,9	0,9	0,4	0,5	0,8	2,7
Inflasjon ³⁾	-0,4	1,5	2,3	1,1	1,1	1,5	1,5
Arbeidsledighet ⁴⁾	9,3	9,4	9,7	9,5	9,6	9,4	9,4
Japan							
BNP ²⁾	-5,2	-	0,3	0,1	0,9	-	1,1
Inflasjon ³⁾	-1,4	-	-1,2	-0,7	-0,6	-	-0,3
Arbeidsledighet ⁴⁾	5,1	4,9	4,9	5,2	5,1	4,9	4,9
Kina							
BNP	8,7	10,2	2,9	2,5	2,4	2,5	
Inflasjon ³⁾	-0,7		2,2	2,9	3,6	5,1	-
Arbeidsledighet ⁴⁾	4,3		4,2	4,2	-	-	-

1) Consensus Forecasts, desember 2010. 2) Sesongjustert 3) Prosentvis vekst fra samme periode året før 4) Nivå 5) Bloomberg
Kilde: Eurostat, Consensus Forecasts, BEA, Bloomberg

Det er fortsatt stor usikkerhet knyttet til utviklingen i internasjonal økonomi, og todelingen vil trolig fortsette gjennom 2011. Spesiell usikkerhet knyttes til amerikansk økonomi og dollarbaserte økonomier. Videre anses også statsfinansene i flere industriland, og faren for sammenbrudd i eurosoneen å påvirke økonomisk vekst fremover. Økningen i råvareprisene kan føre til at pengepolitikken må strammes til før veksten har festet seg.

Norsk økonomi

Norsk økonomi gikk inn i en lavkonjunktur i begynnelsen av 2009, men løpet av første halvår 2010 stanset konjunkturedgangen. For 3. kvartal 2010 viste kvartalsvis nasjonalregnskap god fart i fastlandsøkonomien med en vekst på 0,9 prosent, mot 0,5 prosent i de to foregående kvartalene. Oppgangen synes å være bredt basert med aktivitet i flere næringer. På etterspørselssiden bidro særlig privat forbruk, men også offentlig forbruk og tradisjonell vareeksport bidro positivt. Investeringene varierer vanligvis betydelig fra kvartal til kvartal, og trenden har vært sterkt negativ siden toppen i 2007. Bunnen synes nå å være nådd. Ny korttidsstatistikk gir signaler om videre aktivitetsoppgang i fjorårets siste kvartal, med positive bidrag særlig fra privat forbruk. Utenrikshandelsstatistikken viser imidlertid at handelen med tradisjonelle eksportvarer fortsetter å utvikle seg svakt volummessig, men holdes oppe av en svært gunstig prisutvikling. Økt investeringsvilje gjenspeiles i bedriftenes låneetterspørsel som har vært stigende gjennom fjoråret, og bedriftenes kredittvekst har vært positiv siden juni 2010. Boligmarkedet har vært preget av relativt sterk prisvekst og høyt omsetningsvolum, særlig mot slutten av 2010. På tross av dette har veksten i husholdningenes låneopptak vært relativt stabil, men viste tegn til å øke mot slutten av fjoråret. Utviklingen i næringsseidomsmarkedet har i 2010 vist oppgang i både leie- og omsetningsprisene. Utviklingen i arbeidsmarkedet har det siste året vært relativt stabil, og i internasjonal målestokk er arbeidsledigheten

fremdeles svært lav. Aktiviteten i norsk økonomi er ventet å ta seg gradvis opp de neste årene, men vil trolig ikke bevege seg inn i en ny høykonjunktur før ved inngangen av 2013.

Tabell 2.2: Makroøkonomiske nøkkeltall norsk økonomi
 Prosentvis endring fra forrige periode der annet ikke fremgår

	2009	2010	Kvartalsvis utvikling				Prognose ¹⁾
			10:1	10:2	10:3	10:4	
BNP ²⁾	-1,4	0,0	0,5	-0,2	-1,6	..	2,7
- Fastlands-Norge	-1,3	2,0	0,5	0,5	0,9	..	3,0
Inflasjon (KPI) ³⁾	2,1	2,5	2,9	2,6	1,9	2,2	1,4
- KPI-JAE ^{3), 4)}	2,6	1,4	2,0	1,5	1,2	1,0	1,3
Arbeidsledighetsrate, AKU ^{5), 7)}	3,2	3,5	3,5	3,6	3,4	3,6	3,7
Boligpriser ⁶⁾	10,4	9,2	6,7	6,6	..
K2 publikum ⁶⁾	3,9	4,7	5,1	5,9	..
- K2 Husholdninger ^{6), 7)}	6,4	6,2	6,3	6,4	..
- K2 Ikke-finansielle foretak ^{6), 7)}	-1,6	0,5	1,3	3,0	..
Styringsrente	1,75	2,0	2,0	2,0	..
USD/NOK ⁵⁾	5,86	6,22	6,17	5,93	..
EUR/NOK ⁵⁾	8,11	7,91	7,96	8,05	..
Råoljepris i NOK ⁵⁾	452	491	482	531	..

1) Anslag gitt i Statistisk sentralbyrå, Økonomiske analyser 6/2010

2) Sesongjustert

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

3) Prosentvis vekst fra samme periode året før.

4) KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer

5) Nivå.

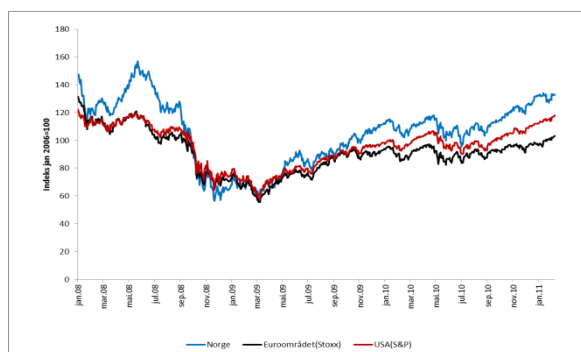
6) Tolv månedersvekst ved utgangen av perioden

7) Siste observasjon er november 2010

Aksje, rente- og valutamarkedene

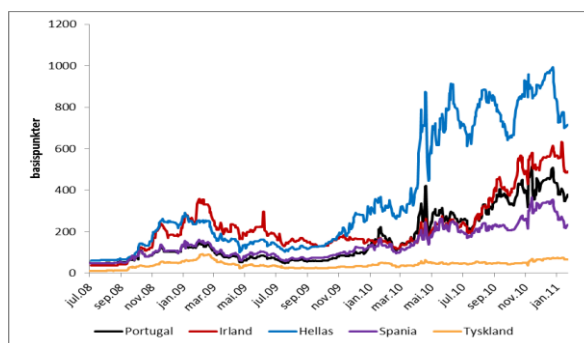
Den sterke uroen i markedene i april og mai 2010 knyttet til problemene med statsgjelden til flere euroland bidro til en markant nedgang i aksjemarkedene internasjonalt. Utover sommeren og høsten tok imidlertid aksjemarkedene seg opp. Verdien av aksjer i USA (S&P500) økte med om lag 15 prosent i 2010, mens hovedindeksen på Oslo Børs økte med 18,3 prosent i samme periode. I euroområdet (STOXX,TMI) økte verdiene med om lag 4 prosent i tilsvarende periode. CDS-priser på statsobligasjoner for enkelte euroland steg betydelig i andre halvår 2010 som følge av økt usikkerhet rundt deres gjeldssituasjon. Norske kroner styrket seg noe mot euro i 2010 sett under ett, mens verdien av dollar mot kroner var tilnærmet uendret.

Figur 2.1: Aksjeindekser USA, euroområdet og Norge. Indeks (01.01.06=100)

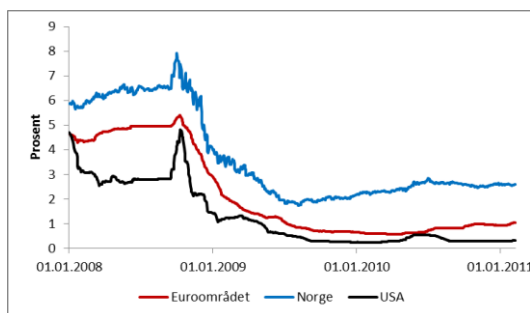
Kilde: Reuters EcoWin

Figur 2.2: CDS-priser på statsobligasjoner

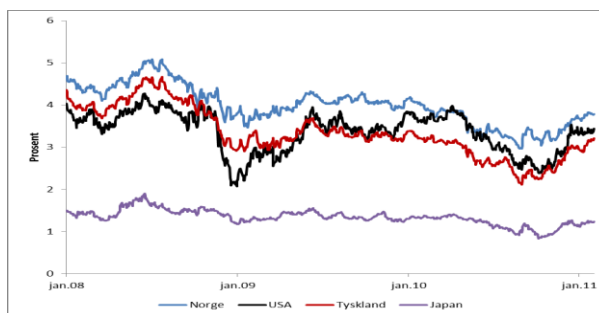
Renten på amerikanske 3-måneders Treasury Bills steg med 5 basispunkter fra inngangen til utgangen av 2010. Tilsvarende rente i euroområdet økte i samme periode med 28 basispunkter til 0,94 prosent, mens renten i Norge steg 41 basispunkter til 2,6 prosent. Lange renter falt i samme periode. I 2010 gikk renten på 10-årige amerikanske statsobligasjoner ned 54 basispunkter, til 3,28 prosent. I samme periode gikk tilsvarende renter i euroområdet og Norge ned henholdsvis 42 og 47 punkter, til 2,95 og 3,19 prosent.

Figur 2.3: 3mnd. interbankrente

Kilde: Reuters Ecowin

Figur 2.4: Rente 10-årige statsobligasjoner

3 Strukturen i finansmarkedet

Finanstilsynet forbereder flere konsesjonssaker og dispensasjoner for Finansdepartementet. Informasjon om enkeltsakene blir publisert både på Finansdepartementets og tilsynets nettsted. Finanstilsynet behandlet blant annet disse sakene i 2010:

3.1 Strukturendringer i 2010

Banker

- DnB NOR Bank ASA fikk tillatelse til å erverve resterende 49 prosent av aksjene i DnB NOR A/S som dermed er heleid av DnB NOR.
- Sparebank1 SR-Bank fusjonerte inn Kvinnherad Sparebank.
- SpareBank 1 Ringerike Hadeland ble etablert gjennom fusjonen mellom Ringerikes Sparebank, Sparebanken Jevnaker Lunner og Sparebanken Gran.
- Sparebanken Fjaler og Sparebanken Sogn og Fjordane fusjonert til Sparebanken Sogn og Fjordane
- Høland Sparebank og Setskog Sparebank fusjonert til Høland og Setskog Sparebank
- SpareBank 1 SR-Bank har søkt Finanstilsynet om tillatelse til å omdanne banken til et allmennaksjeselskap (ASA). Endelig tillatelse er betinget av Finansdepartementets godkjenning.
- ABN AMRO Bank N.V. Branch Norway fikk tillatelse til å starte bankvirksomhet i Norge.

Kredittforetak

- Totens Sparebank fikk tillatelse til å opprette Totens Sparebank Boligkreditt
- Landkreditt Bank AS fikk tillatelse til å opprette Landkreditt Boligkreditt AS.

Finansieringsselskaper

- DnB Nor Finans AS ble fusjonert inn i morselskapet, DNB NOR Bank ASA.
- Brage Finans AS fikk tillatelse til å drive virksomhet som finansieringsforetak. Selskapet eies av ti sparebanker inkl Sparebanken Vest.

Skadeforsikring

- SpareBank 1 Skadeforsikring fikk tillatelse til å erverve Unison Forsikring ASA.
- Gjensidige Forsikring fikk tillatelse til å omdanne selskapet til et allmennaksjeselskap (ASA). Samtidig ble det gitt tillatelse til at Gjensidigestiftelsen kunne omdannes fra en alminnelig stiftelse til en finansstiftelse.

Verdipapirforetak

16 nye verdipapirforetak fikk tillatelse til å yte investeringstjenester. I tillegg ble det gitt fire utvidede konsesjoner til eksisterende foretak. En rekke av de nye foretakene under tilsyn på verdipapirirområdet er relativt små foretak med få ansatte. I tillegg til tre tilbakeleveringer som følge av manglende kapitaldekning, ble 11 tillatelser avvirket på grunn av omstrukturering.

3.2 Strukturen i det norske finansmarkedet

Forvaltningskapitalen til DnB NOR utgjorde 31 prosent av total forvaltet kapital i banker, finansieringsforetak, verdipapirfond og forsikring ved utgangen av 2010. DnB NOR har virksomhet i alle bransjer, og konsernet er den største aktøren innenfor kredittmarkedet, livsforsikring og verdipapirforvaltning. Sparebank 1-alliansen er den nest største grupperingen i det norske finansmarkedet, etterfulgt av det svenske finanskonsernet Nordea som er representert i Norge gjennom Nordea Bank Norge (med datterselskapene Nordea Eiendomskreditt og Nordea Finans), Nordea Liv og Nordea-fondene. I tillegg inngår KLP, Storebrand, Terra-Gruppen og Gjensidige blant de største aktørene i finansmarkedet. Samlet sett har finansgruppene de største markedsandelene innenfor livsforsikring og i kredittmarkedet.

Tabell 3.1 Strukturen i det norske finansmarkedet målt i prosent av forvaltningskapital 31.12.10

Prosent av forvaltningskapital	Kreditt-institusjoner*	Verdipapir-fond	Skade-forsikring	Livs-forsikring	Sum konsern**
DnB NOR	34	21	1	29	31
SpareBank1/Samarb. Sparebanker***	13	6	6	3	11
Nordea	10	8	0	6	9
KLP	1	9	2	28	5
Storebrand	1	12	1	25	5
Terra-Gruppen***	5	1	2	0	4
Gjensidige	0,3	0	30	1	1
Sum finanskonsern/allianser	64	58	40	92	67
Øvrige selskaper	36	42	60	8	33
Totalt marked****	100	100	100	100	100

* Kredittinstitusjoner omfatter banker, kredittforetak og finansieringsselskaper

** For kredittinstitusjoner som inngår i bankkonsern er sum forvaltningskapital for bankkonsern benyttet. Med unntak av dette er sum forvaltningskapital for finansgrupper basert på sum forvaltningskapital i de ulike bransjer og vil kunne avvike fra konsernens egne regnskap

*** For Sparebank 1-alliansen og Terra-Gruppen er eierbankene inkludert i markedsandelene

**** I totalmarkedet inngår norske institusjoners virksomhet i utlandet og utenlandske institusjoners datterselskaper og filialer i Norge.

Kilder: Finanstilsynet og Verdipapirfondenes Forening

Utenlandske aktører har betydelige markedsandeler i det norske finansmarkedet, både gjennom filialer og datterselskaper.

Tabell 3.2 Utenlandskeide datterselskaper og filialers markedsandeler i det norske finansmarkedet målt i prosent av forvaltningskapital* 31.12.10

Prosent av forvaltningskapital	Kreditt-institusjoner	Skade-forsikring**	Livs-forsikring
Utenlandskeide datterselskaper	12	1	7
Utenlandske filialer	14	29	0,4
Sum utenlandskeide	26	30	7
Norskeide institusjoner	74	70	93

* Grenseoverskridende virksomhet er ikke inkludert

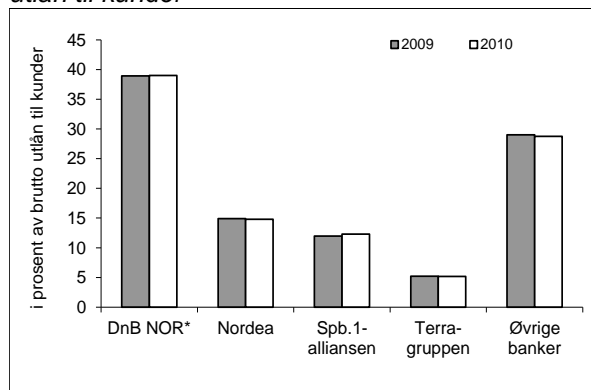
** Som andel av brutto premieinntekter (i Norge) har utenlandske filialer en markedsandel på 41 prosent innenfor skadeforsikring og utenlandske datterselskaper en andel på 2 prosent.

3.3 Strukturen i ulike bransjer i det norske finansmarkedet

Banker

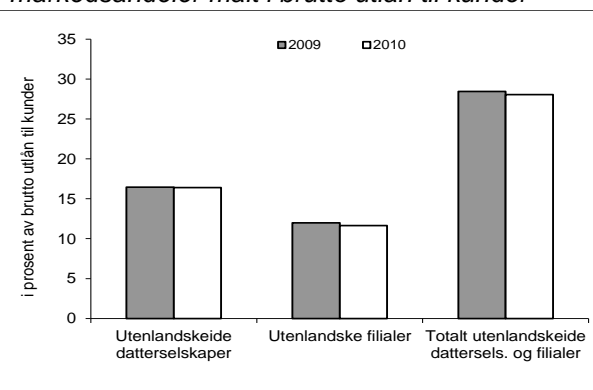
Det var relativt små endringer i markedsandelene gjennom 2010. DnB NOR er den største banken med en markedsandel på 39 prosent, etterfulgt av Nordea og Sparebank1-alliansen.

Figur 3.1 Markedsandeler målt i brutto utlån til kunder

*Inkludert Nordlandsbanken

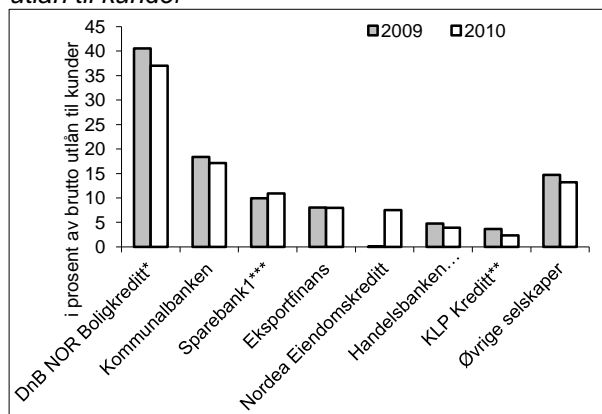
Figur 3.2 Utenlandskeide bankers markedsandeler målt i brutto utlån til kunder

Kredittforetak

Ved utgangen av 2010 var det 29 kredittforetak i det norske markedet, inkludert ett utenlandskeid datterselskap og to utenlandske filialer.

Figur 3.3 Markedsandeler i prosent av brutto utlån til kunder

* DnB NOR Boligkreditt og DnB NOR Næringskreditt

** KLP Kreditt og KLP Kommunekreditt

*** Sparebank1 Boligkreditt, Sparebank1 Næringskreditt, BN Boligkreditt og Bolig- og Næringskreditt

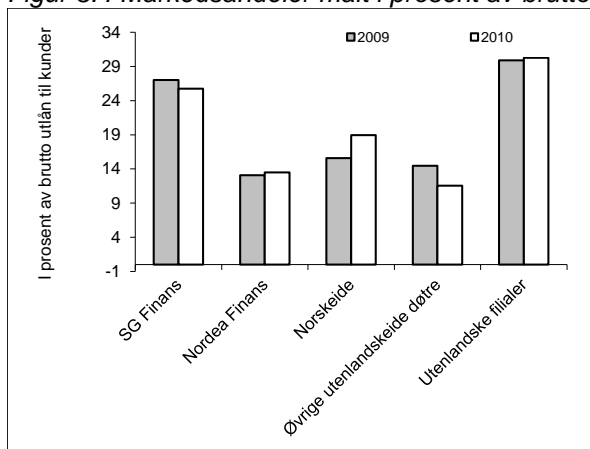
DnB NOR, Eksportfinans og Kommunalbanken er de største aktørene målt i forvaltningskapital. Eksportfinans har derimot en forholdsvis stor portefølje av sertifikater og obligasjoner på aktivsiden slik at som andel av brutto utlån er DnB NOR, Kommunalbanken og Sparebank1-alliansen størst med en samlet markedsandel på 65 prosent. Det ble etablert en rekke nye boligkredittforetak i slutten av 2008 og i 2009, men i 2010 ble kun to nye boligkredittforetak etablert. Ved utgangen av 2010 stod boligkredittforetakene for 63 prosent av kredittforetakenes brutto utlån, opp fra 59 prosent ett år før. DnB NOR Boligkreditt, som er klart størst av boligkredittforetakene, har økt utlånsvolumet med 60 mrd. kroner det siste året.

Finansieringsselskaper

Det er om lag 50 finansieringsselskaper i det norske markedet. SG Finans og Nordea Finans Norge er de største finansieringsselskapene med markedsandeler på 26 og 14 prosent i utlånsmarkedet. De øvrige utenlandske aktørene, både filialer og datterselskaper, har en samlet markedsandel på 42

prosent. Finansieringsselskaper i Sparebank1-alliansen er størst blant de norske selskapene med en markedsandel på 12 prosent. I løpet av 2010 ble DnB NOR Finans, som tidligere var det største finansieringsselskapet med en markedsandel rundt 40 prosent, fusjonert inn i DnB NOR Bank.

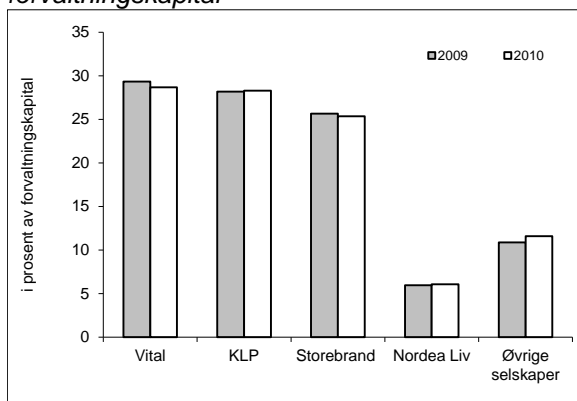
Figur 3.4 Markedsandeler målt i prosent av brutto utlån til kunder

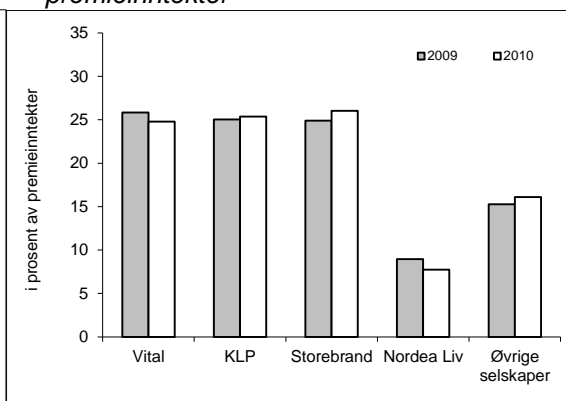
Livsforsikringsselskaper

Det er ti norske og to utenlandske livsforsikringsselskaper i det norske markedet, samt en del mindre utenlandske filialer. De tre største livselskapene, Vital Forsikring, Storebrand Livsforsikring og KLP har 82 prosent av samlet forvaltningskapital. Nordea Liv har en markedsandel på 6 prosent. Danica Pensjonsforsikring (eid av Danske Bank) og utenlandske filialer har en samlet markedsandel på 1 prosent i det norske livsforsikringsmarkedet. Blant øvrige selskaper er Oslo Pensjonsforsikring størst med en markedsandel på i underkant av 6 prosent. Ift. premieinntektene hadde de tre største selskapene i 2010 en andel på 76 prosent, noe som er en økning på 0,4 prosentpoeng fra 2009.

Figur 3.5 Markedsandeler målt i prosent av forvaltningskapital

Figur 3.6 Markedsandel målt i prosent av premieinntekter*

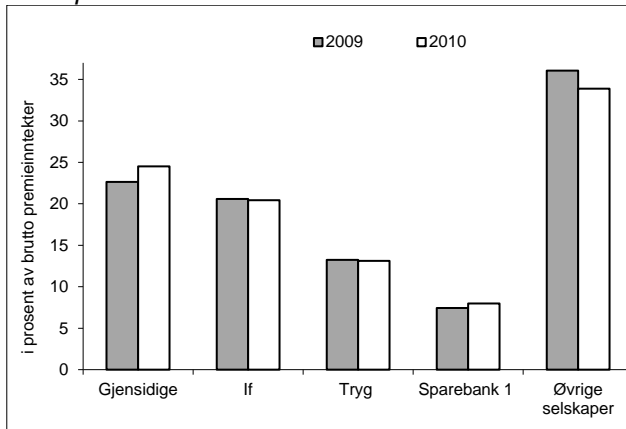

* Inkl. flytting av premiereserve fra andre selskaper

Skadeforsikringsselskaper

I skadeforsikringsmarkedet er det i underkant av 100 aktører. Hoveddelen av de små skadeforsikringsselskapene er sjøforsikringsselskaper og captives. Sett i forhold til forfalte brutto premieinntekter har de fire største aktørene - Gjensidige Forsikring (norsk enhet), If, Tryg og SpareBank 1 Skadeforsikring - en samlet markedsandel på 66 prosent, opp fra 64 prosent i 2009. Gjensidige (justert for selskapsendring ift. utenlandske filialer) økte sin markedsandel i 2010 med 1,7 prosentpoeng. Nedgangen i markedsandel var størst for gruppen av øvrige selskaper.

Figur 3.7 Markedsandeler målt i prosent av brutto premieinntekter

4 Banker

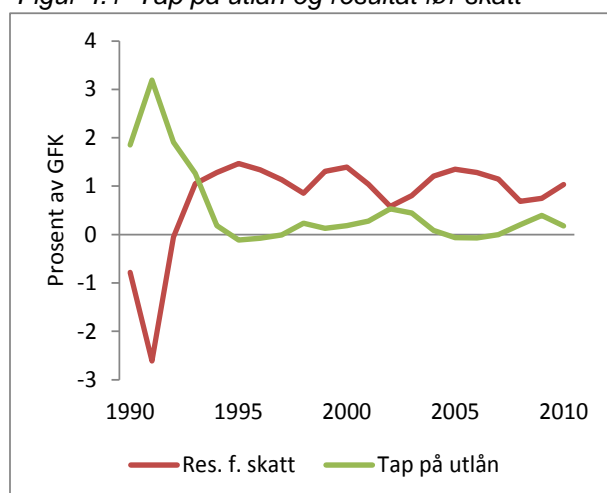
- Gode resultater, men sterkt påvirket av positive engangseffekter
- Moderate tap på utlån
- Svak økning i utlånsveksten til bedrifter, vekst til personkunder er stabil

Kapittelet tar for seg utviklingen i samtlige norske banker. For banker som er finanskonsern benyttes regnskapstall for bankkonsernet, for øvrige banker benyttes morbanktall. Vekstrater er 12-måneders, dersom ikke annet er oppgitt.

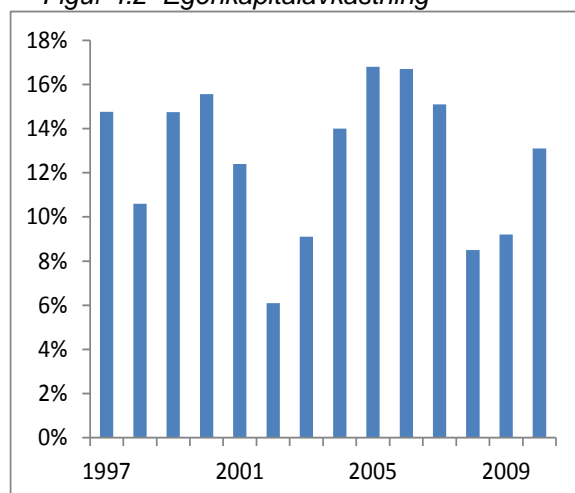
Resultatutvikling

De norske bankene, aggregert, hadde markert høyere resultat i 2010 sammenlignet med året før. Resultatforbedringen forklares i hovedsak av en betydelig nedgang i bankenes tap på utlån. Enkelte store engangseffekter, på pensjonskostnader og fusjonsgevinster, bidrar også sterkt til forbedringen. I negativ retning trakk særlig reduserte netto renteinntekter.

Figur 4.1 Tap på utlån og resultat før skatt¹

Figur 4.2 Egenkapitalavkastning

Bankenes samlede resultat før skatt var på 36,4 mrd. kroner, en økning på 42 prosent fra året før. Resultatforbedringen innebar en bedring av bankenes egenkapitalavkastning med nær 4 prosentpoeng, til 13,1 prosent, på tross av at bankenes egenkapital var betydelig høyere enn ett år tidligere.

Bankenes netto renteinntekter er fremdeles under press. Utlånsmarginene er relativt lave, som følge av økende fundingkostnader ettersom innlån med lengre løpetider suksessivt må refinansieres til en høyere rente. Den korte pengemarkedsrenten har også steget noe gjennom det siste kvartalet uten at dette har gitt seg særlige utslag på bankenes boliglånsrenter. Konkurransesituasjonen har her bidratt til at bankene har vært avventende med å sende økningen i finansieringskostnader videre til kundene.

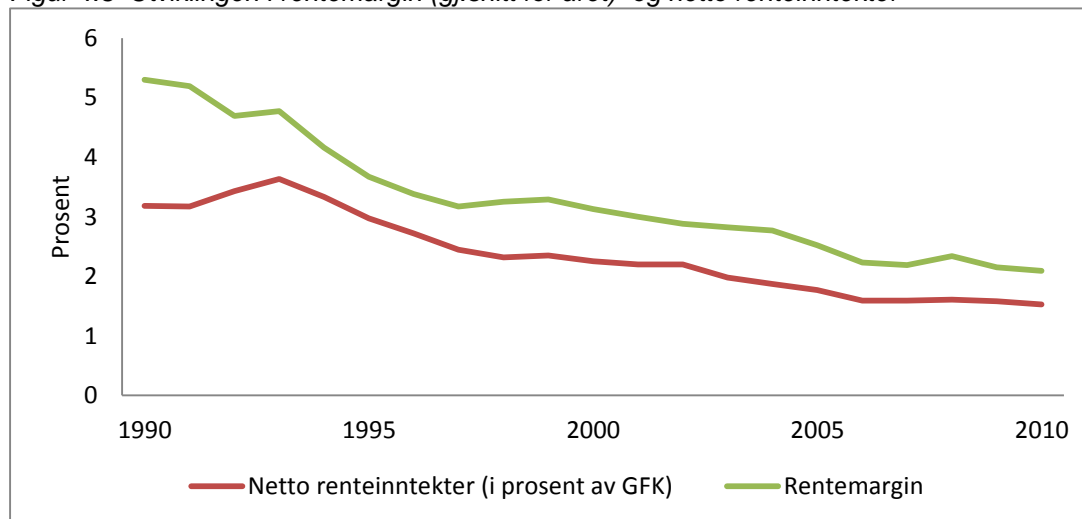
¹ Tidsserier i kapittelet om banker viser utviklingen for morbanker, ikke bankkonsern, for perioden tom. 2008.

Tabell 4.1 Resultat for samtlige norske banker

	2010		2009		4.kv.10		4.kv.09	
	Mill. kr.	i % GFK	Mill. kr.	i % GFK	Mill. kr.	i % GFK	Mill. kr.	i % GFK
Netto renteinntekter	53 979	1,53	54 109	1,58	13 899	1,56	13 870	1,62
Andre inntekter	26 870	0,76	23 364	0,68	7 114	0,80	5 309	0,62
herav kursgev. oml.midler/fin.ei. vurdert til virk. verdi	7 152	0,20	9 132	0,27	1 917	0,22	1 585	0,19
Andre kostnader	38 444	1,09	38 500	1,12	9 873	1,11	10 071	1,18
herav lønn og personalkostnader	18 972	0,54	20 243	0,59	4 960	0,56	5 379	0,63
Resultat før tap på utlån	42 406	1,20	38 973	1,14	11 140	1,25	9 108	1,07
Bokførte tap på utlån	6 285	0,18	13 484	0,39	1 552	0,17	2 875	0,34
Gev/tap ikke-fin.ei mv/langsiktige verdip.	306	0,01	186	0,01	22	0,00	158	0,00
Resultat før skatt	36 427	1,03	25 676	0,75	9 610	1,08	6 391	0,73
Skattekostnad	9 493	0,27	8 334	0,24	2 254	0,25	2 560	0,30
Resultat etter skatt	26 934	0,76	17 342	0,51	7 356	0,82	3 831	0,43
Egenkapitalavkastning	13,1		9,2		16,0		9,1	

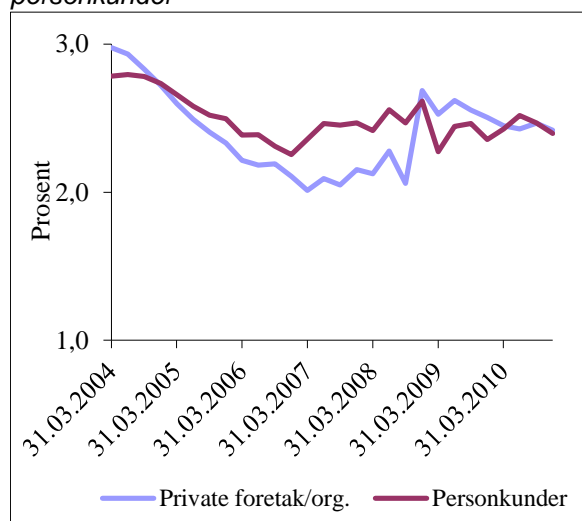
Netto renteinntekter viste en marginal nedgang fra året før. Nedgangen i forhold til GFK var tydeligere som følge av fortsatt vekst i forvaltningskapital. Tidsetterslepet i bankenes rentesetting i forhold til utviklingen i markedsrenter bidrar også til å forklare nedgangen, da bankene hadde en positiv effekt av etterslepet i første halvår 2009. Nettorenten i fjerde kvartal isolert var høyere enn i de tre foregående kvartaler.

Figur 4.3 Utviklingen i rentemargin (gj.snitt for året) og netto renteinntekter

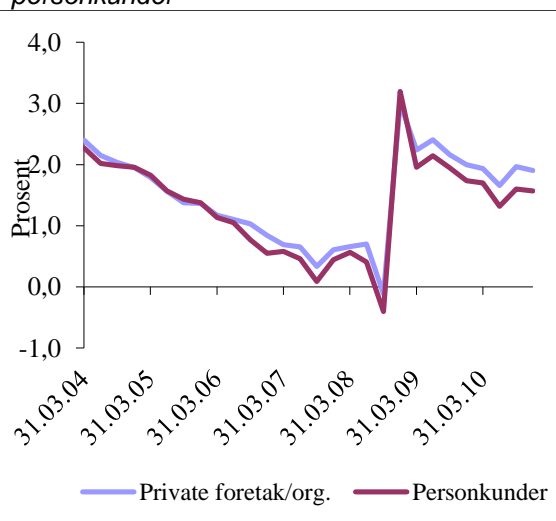

Bankenes rentemargin, forskjellen mellom gjennomsnittlig utlåns- og innskuddsrente, var tilnærmet stabil gjennom 2010 men lå om lag 5 basispunkter lavere enn i 2009. Utlånsmarginen har sunket betydelig det siste halvannet året, mens innskuddsmarginen har økt i noe mindre grad. Noe av årsaken til nedgangen i utlånsmargin er at marginen på personkundelån i 2009 fremdeles lå relativt høyt som følge av tidsetterslep i forhold til utviklingen i markedsrenten. Utlånsmarginen på private foretakskunder var ved utgangen av 2010 fremdeles markert høyere enn i årene 2006 og 2007, selv om den hadde sunket betydelig gjennom året.

Figur 4.4 Total rentemargin for foretaks- og personkunder

Figur 4.5 Utlånsmargin for foretaks- og personkunder

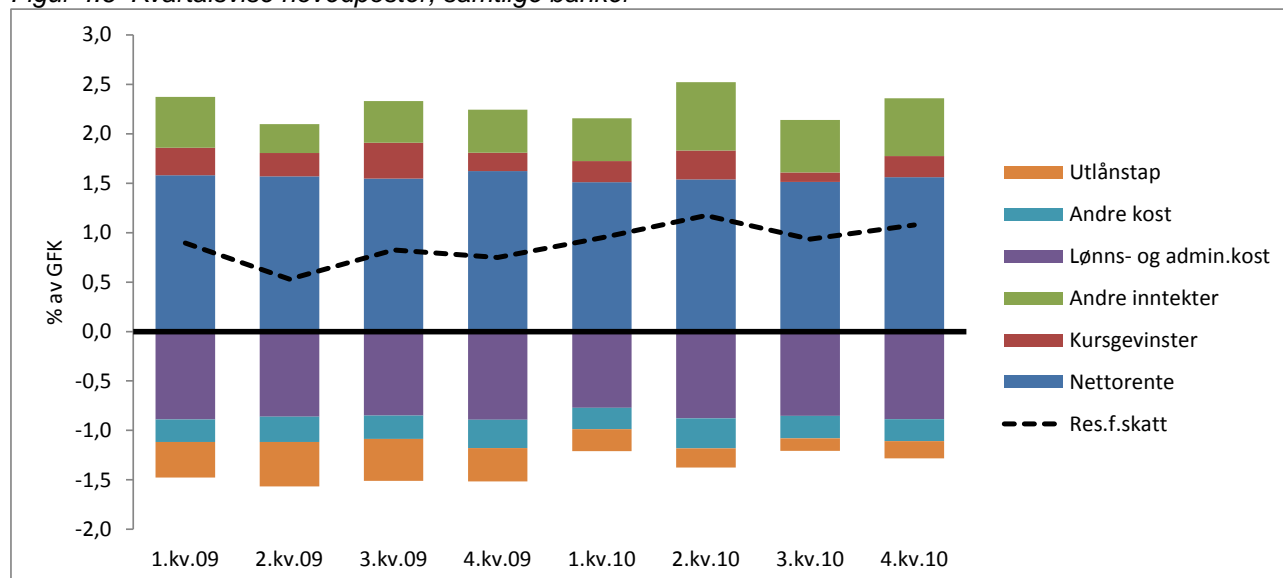

Andre inntekter var 15 prosent høyere i 2010 enn i 2009. Hovedårsaken til forbedringen var fusjonen i april 2010 mellom Nordito (eier av Bankenes Betalingsentral og Teller) og det danske selskapet PBS. Fusjonen medførte betydelige gevinster for eierbankene, i form av utbytte, realiserte kursgevinster på aksjer i Nordito og verdiregulering av mottatte aksjer i PBS. Bankene samlet hadde en total gevinst på om lag 2,7 mrd kroner av denne fusjonen.

Bankenes kursgevinster på verdipapirer hadde sunket med i overkant av en fjerdedel sammenlignet med ett år tidligere, særlig var nedgangen betydelig for rentepapirer, mens aksjegevinstene viste betydelig bedring.

Netto provisjonsinntekter var 14 prosent høyere enn ett år tidligere, dvs en vekst betydelig høyere enn volumveksten. Bankene har økt provisjonsinntektene gjennom flere år, blant annet gjennom økt aktivitet på områder utenom tradisjonell utlåns- og innskuddsvirksomhet. Noe av veksten skyldes at banker i de to sparebank-grupperingene mottar provisjonsinntekter fra de gruppeeide boligkredittforetakene, knyttet til overførte og formidlede boliglån, mens inntektene var inkludert i netto renteinntekter da lånene stod på bankenes egne balanser.

Figur 4.6 Kvartalsvise hovedposter, samtlige banker

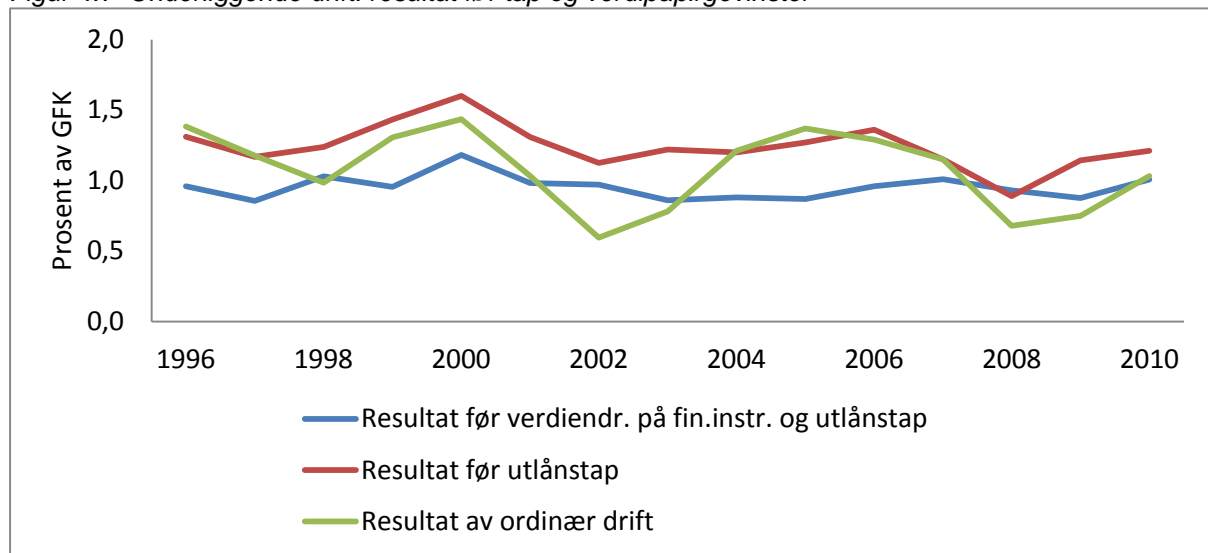

Driftskostnadene var tilnærmet uendret i forhold til året før, noe som førte til en nedgang i bankenes kostnad/inntektsforhold med 5,5 prosentpoeng, til 51,4 prosent. Hovedårsaken til kostnadsreduksjonen var en markert nedgang i lønnskostnadene. Denne nedgangen skyldtes i hovedsak betydelige tilbakeføringer av avsetninger til avtalefestet pensjon, som følge av endringer i AFP-ordningen (AFP-tilskuddsloven). Tilbakeføringen var en engangseffekt, og førte til svært lave regnskapsførte lønnskostnader. For de 28 bankene større enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital var samlede tilbakeføringer 1,4 mrd. kroner. Ny AFP-ordning påfører bankene betydelige forpliktelser, men endelige beregninger av disse var ikke klare ved avleggelse av regnskapet for 2010. Bankenes administrasjonskostnader var 13 prosent høyere enn ett år tidligere.

Driftsresultat før tap økte med 9 prosent sammenlignet med året før. Korrigert for de to store engangseffektene, Nordito-PBS fusjonen og endret AFP-ordning, var det derimot en svak nedgang i driftsresultat før tap.

Bankenes utlånstap var markert lavere gjennom 2010 enn de var i 2009. Det var en svak økning i tap fra tredje til fjerde kvartal, men tapene i fjerde kvartal utgjorde fremdeles kun 0,23 prosent av utlån. For fjoråret som helhet var tapsnivået også 0,23 prosent, en nedgang fra 0,52 prosent i 2009.

Figur 4.7 Underliggende drift: resultat før tap og verdipapirgevinster

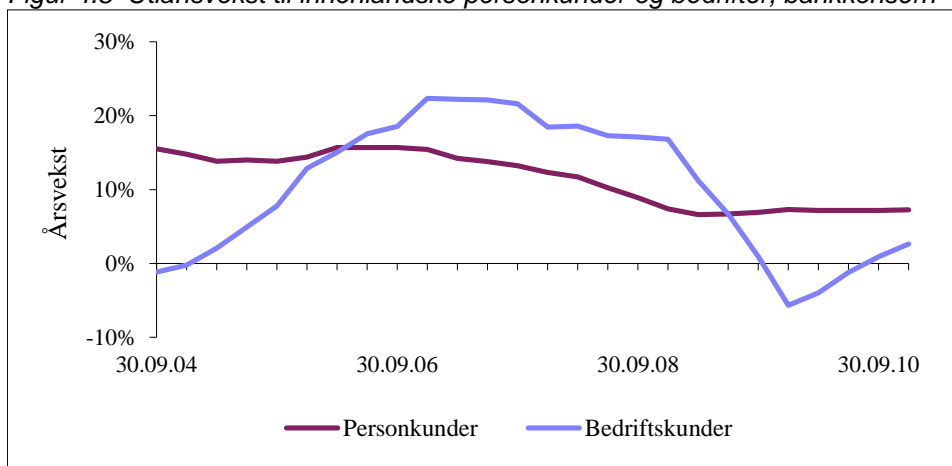
Balanseutvikling

Brutto utlån til kunder økte med 5,1 prosent siste år. Ettersom tallene omfatter bankkonsern er de aller fleste OMF-foretakene med i vekstraten. Inkluderes alle OMF-foretakene i bankenes kundeutlån var veksten 5,8 prosent siste år. Årsveksten hadde økt de siste 3 kvartalene, fra tilnærmet nullvekst ved utgangen av mars 2010.

Tabell 4.3 Balanseposter for samtlige norske banker²

	31.12.10	31.12.09	
	Mill.kr.	Mill.kr.	vekst i %
Forvaltningskapital	3 421 331	3 371 058	1,5
Brutto utlån til kunder	2 691 866	2 561 444	5,1
..herav brutto utlån vurdert til amortisert kost	2 511 109	2 332 131	7,7
Tapsnedskrivninger på utlån vurdert til amortisert kost	22 954	21 882	4,9
herav individ. tapsnedskr.	16 070	13 518	18,9
herav gruppenedskrivning	6 884	8 364	-17,7
..herav brutto utlån vurdert til virkelig verdi	180 757	229 313	-21,2
Innskudd fra kunder	1 531 335	1 411 536	8,5
Gjeld ved utst. av verdipapirer	816 597	769 127	6,2
Brutto misligholdte lån	46 109	41 464	11,2
Tapsnedskr. i % av brutto utlån vurdert til amortisert kost	0,9	0,9	
Gruppenedskr. i % av br. utlån vurdert til amortisert kost	0,3	0,4	
Brutto misligh. lån i % av totale brutto utlån	1,7	1,6	
Innskuddsdekning	56,9 %	55,1 %	

Bankenes vekst i utlån til innenlandske bedrifter var ved utgangen av året 2,6 prosent. I fjerde kvartal isolert var det en marginal nedgang i utlån til foretak. Utlånsveksten til personkunder har ligget tilnærmet flatt det siste året, og var 7,3 prosent ved årsskiftet.

Figur 4.8 Utlånsvekst til innenlandske personkunder og bedrifter, bankkonsern³

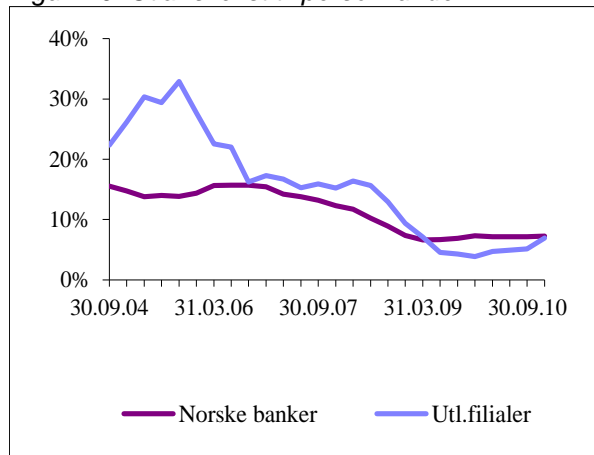
Utenlandske bankers filialer i Norge bremsset sin utlånsvekst i betydelig større grad enn de norske bankene mot slutten av 2008 og gjennom 2009. Dette gjaldt særlig utlån til bedriftskunder, hvor filialene ved utgangen av 2009 hadde en negativ årsvekst i utlån på nær 12 prosent. Reduksjonen i bedriftsutlån fortsatte gjennom 2010, med i overkant av 3 prosent. Også for utlån til personkunder har filialene hatt lavere utlånsvekst enn de norske bankene siden andre kvartal 2009. Ved utgangen av fjoråret var dog veksten kun marginalt lavere enn i de norske bankene

² Fra og med 31.12.2009 rapporterer bankene mislighold fra senest dag 30 etter forfall/overtrekk, mot tidligere senest dag 90. Alt annet like vil dermed nivået på misligholdte engasjementer øke i forhold til rapportering fra før 31.12.2009

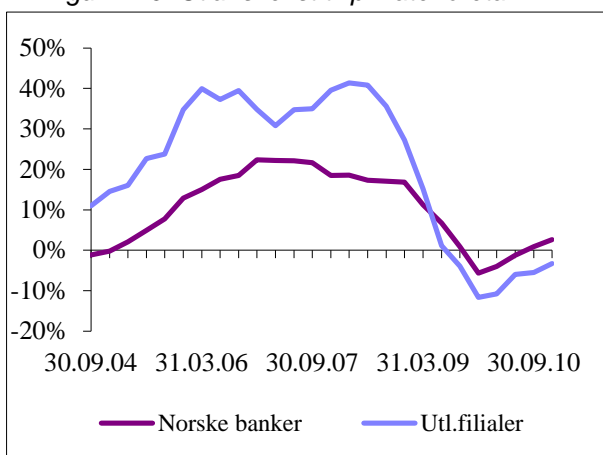
³ Personkunder: Lønnstakere, pensjonister, trygdede mv (sektor 810)

Bedrifter: Norske private og personlige foretak/organisasjoner, pers. næringsdrivende (sektor 710-790)

Figur 4.9 Utlånsvekst til personkunder

Figur 4.10 Utlånsvekst til private foretak

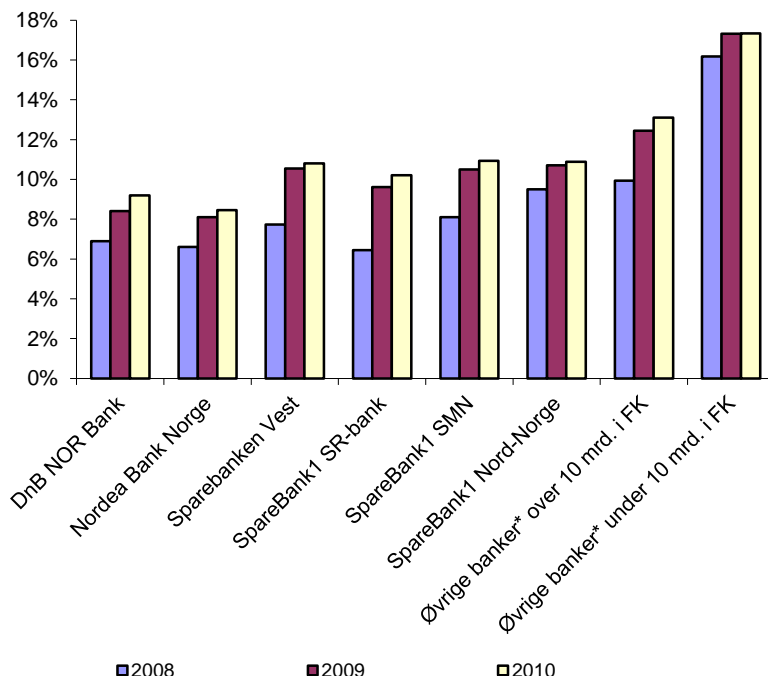

Totale tapsnedskrivninger utgjorde 0,9 prosent av brutto utlån til kunder, det samme som ett år tidligere. De gruppemessige nedskrivningene var redusert med 18 prosent siste år. Ved utgangen av 2010 rapporterte bankene et misligholdsnivå på 1,7 prosent av utlån. Dette var marginalt høyere enn ett år tidligere, men forklares delvis av endring i rapportering.

Kapitaldekning

Norske bankers samlede kjernekapitaldekning (morbank) var 11,4 prosent ved utgangen av 2010. Total kapitaldekning (morbank) var 13,8 prosent, mot 13 prosent i 2009. Alle banker tilfredsstilte kapitaldekningskravet på 8 prosent. Banker som helt eller delvis er konsolidert inn i de største konsernene inngår også i tallene for øvrige banker.

Figur 5.10 Kjernekapital

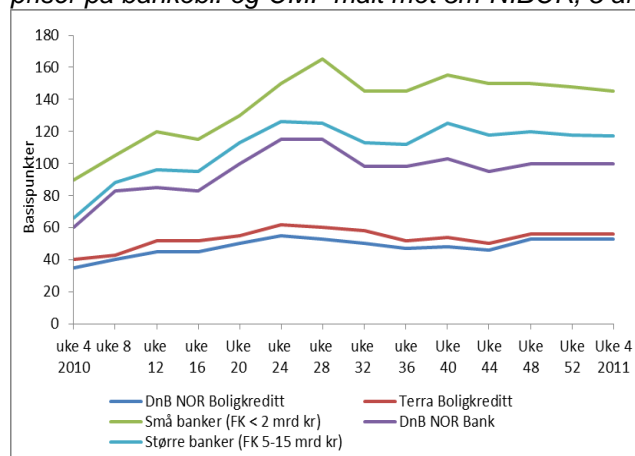
*morbank Foreløpige tall fra kapitaldekningsoppgaven (COREP)
 Gulvet er effektivt for alle IRB-banker unntatt SMN.

Likviditetsrisiko

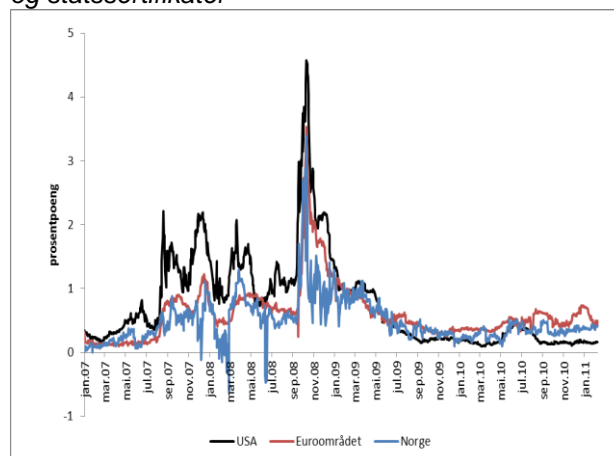
Risikopåslagene i obligasjonsmarkedet økte betydelig i juni 2010, som følge av uroen i Europa og spesielt knyttet til statsgjeldssituasjonen i Hellas, se figur 5.11. Spreadene gikk så noe inn, men på høsten 2010 økte igjen spreadene noe for bankobligasjoner. Det var følgelig dyrere for bankene å finansiere seg i obligasjonsmarkedet i slutten av 2010 enn tidlig på året og slutten av 2009, dette gjelder både korte og lange løpetider. Når det gjelder spreadene på OMF, økte også disse noe gjennom året, men i langt mindre grad enn bankobligasjoner. Nordiske banker er i mindre grad enn mange andre europeiske banker berørt av uroen i Europa og har i hovedsak klart seg bra gjennom 2010. Dette er bl.a. knyttet til at investorer vurderer den økonomiske situasjonen i de nordiske landene som god og at de nordiske bankene anses godt kapitalisert og mindre utsatt for tap. Eksempelvis har det vist seg at større norske banker har hatt lavere finansieringskostnader enn flere av de store europeiske bankene i 2010. Konkursen i Amagerbanken 6. februar har i liten grad hatt en smitteeffekt på andre nordiske banker, og har så langt kun ført til en marginal økning på 1-2 basispunkter for lange lån til de større norske bankene.

Inn i 2011 har spreadene økt noe for obligasjonslån med lengre løpetider og OMF, mens markedet for kort likviditet ikke har endret seg vesentlig. Eksempelvis var ved utgangen av januar 2011 obligasjonslånene med 5 års løpetid til A-ratede banker med forvaltningskapital mindre enn 2 mrd. kroner priset til 145 bp over Nibor, mens for banker med forvaltningskapital over 15 mrd. kroner var prisen 110 bp over Nibor. For de største norske bankene lå prisen på obligasjonslånene 100 bp over Nibor, mens OMF var priset til 56 bp over Nibor for 5 år. Dette viser tydelig at det er fordelaktig for bankene å benytte boligkredittforetakene til lang finansiering.

Figur 4.11 DnB NOR Markets indikative omsetningspriser på bankobl. og OMF målt mot 3m-NIBOR, 5 år

Figur 4.12 Rentespread 3 mnd interbankrente og statssertifikater

Utstedelser av bankobligasjoner i norske kroner var på samme nivå i 2010 som i 2009, mens volumet på utstedelser i utenlandsk valuta økte i 2010 i forhold til 2009. Over 30 prosent av bankenes obligasjonsfinansiering i 2010 var i utenlandsk valuta. Emisjonsaktiviteten gikk noe ned i slutten av 2010, mens i januar 2011 økte igjen emisjonsaktiviteten i obligasjonsmarkedene. Bankene har fortsatt god tilgang til finansiering i det norske obligasjonsmarkedet, men det er begrenset hvor store utstedelser dette markedet kan absorbere.

Ved utgangen av 2010 var det utstedt OMF for 562 mrd. kroner. Totale utlån i boligkredittforetakene utgjorde 678 mrd. kroner på samme tidspunkt. I OMF-bytteordningen er det totalt utstedt OMF for 230 mrd. kroner og kun en marginal andel av disse har forfalt. De store forfallene kommer i hovedsak fra høsten 2011 og er svært ujevnt fordelt. Det er knyttet usikkerhet til hvordan OMF-markedet vil fungere når bytteordningen forfaller og store beholdninger av OMF vil bli tilbudt i markedet. Omtrent 55 prosent av OMF utenom bytteordningen er utstedt i utlandet. Denne delen av markedet har vokst mye i løpet av 2010 da om lag 60 prosent av alle OMF-utstedelser ble gjort i valuta, mens det i 2009 nesten ikke var valutaemisjoner av OMF.

Bankenes finansiering består i hovedsak av innskudd fra kunder og innlån i penge- og verdipapirmarkedene. Bankenes tilgang til og pris på finansiering i markedet avhenger i første rekke av deres inntjening og soliditet. I tillegg er kredittvurdering og størrelse spesielt viktig for å få tilgang til

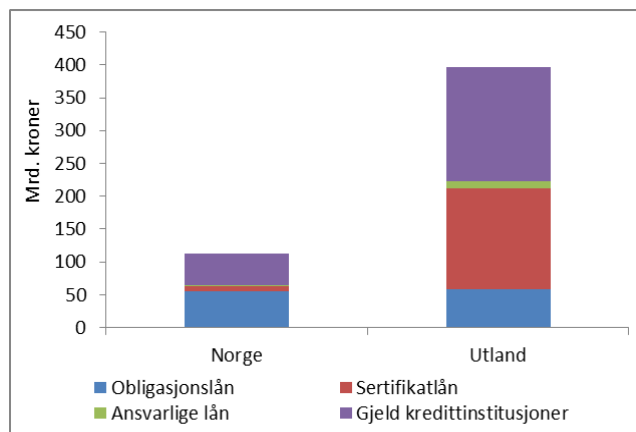
og riktig pris på utenlandsfinansiering. For bankene isolert sett er betydningen av obligasjonsmarkedet redusert, selv om andelen sertifikat- og obligasjonslån med løpetid under ett år har økt noe i løpet av de siste seks årene. For banker og OMF-kredittforetak sett under ett har markedsfinansieringens betydning økt over tid.

Bankenes totale kundeinnskudd og utgjorde ved årsslutt 2010 1 495 mrd. kroner. Fra utgangen av 2009 til utgangen av 2010 vokste kundeinnskuddene for bankene samlet sett. I det siste kvartalet har innskuddene økt med i overkant av 5 prosent. De største kundeinnskuddene (over 2. mill. kroner) har både hatt en vekst siden utgangen av 2009 og i det siste kvartalet. For bankene samlet sett utgjør innskudd garantert av sikringsfondet 55 prosent av totale kundeinnskudd og 47 prosent av brutto utlån til kunder.

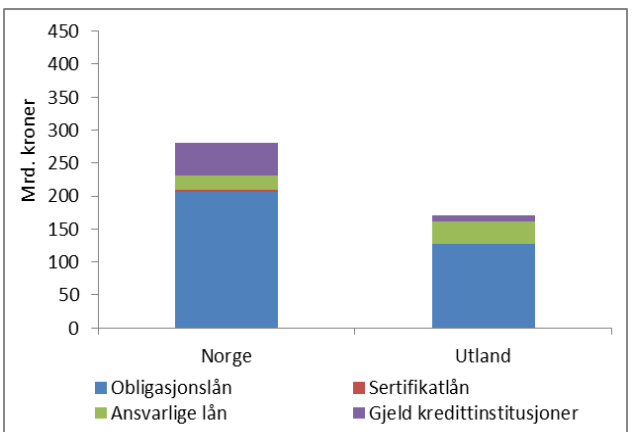
Det er størst markedsfinansiering i de store bankene og det er hovedsakelig de største bankene som finansierer seg i utenlandsk valuta. De mindre norske bankene har lite eller ingen utenlandsfinansiering. De store norske bankene er derimot en viktig kredittkilde for andre norske banker. Bankenes gjeld i verdipapirer og til kredittinstitusjoner utgjorde 1 128 mrd. kroner ved årsslutt, av dette var 683 mrd. kroner gjeld til utlandet. Det er hovedsakelig de største bankene som har utenlandsgjeld.

Bankene samlet sett hadde ved utgangen av 2010 508 mrd. kroner til forfall i form av verdipapirer og lån fra kredittinstitusjoner i løpet av det neste året. Dette er en økning på om lag 100 mrd. kroner i forhold til hvor mye bankene hadde til forfall ett år frem i tid ved utgangen av 3. kvartal 2010. De største norske bankene har totalt til forfall 291 mrd. kroner i løpet av det neste året. For norske bankene med forvaltningskapital under 10 mrd. kroner forfaller 17 mrd. kroner innen utgangen av 2011, mens for de utenlandsk eide bankene forfaller 200 mrd. kroner. Bankene samlet sett hadde ved årsslutt 450 mrd. kroner i gjeld i form av verdipapirer og lån fra kredittinstitusjoner med lenger løpetid enn ett år.

Figur 4.13 Verdipapirer og lån fra kredittinstitusjoner til forfall i 2011

Figur 4.14 Verdipapirer og lån fra kredittinstitusjoner til forfall etter 2011

Finanstilsynet beregner kvartalsvis likviditetsindikator⁴ 1 og 2 som viser hvor langsiktig bankene er finansiert på "konsolidert" nivå og på morbanknivå, med løpetid på henholdsvis 1 år og 1 måned. I de "konsoliderte" likviditetsindikatorerne er det bl.a. tatt høyde for bankenes eierandeler i OMF-kredittforetak og i andre banker. Ved utgangen av 2010 var likviditetsindikator 1 for bankene samlet sett 95 prosent og likviditetsindikator 2 var på 110 prosent på "konsolidert" nivå. De norske bankene har samlet sett hatt en økning i begge indikatorene det siste kvartalet.

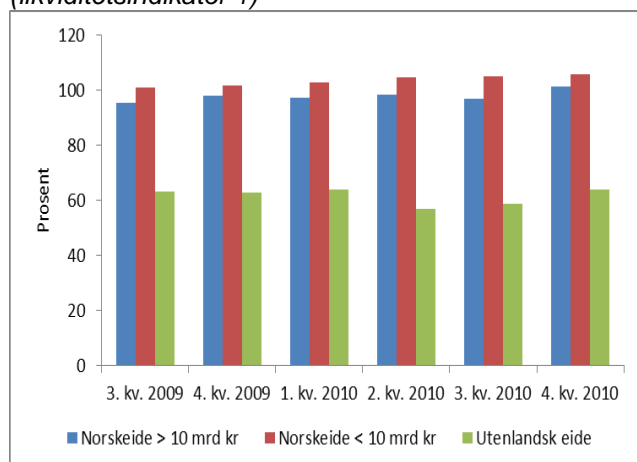
Innskuddsdekningen⁵ utgjorde for bankene samlet sett 76 prosent ved utgangen av 2010, en økning på 6 prosentpoeng siden utgangen av 2008. Innskudd fra kunder som andel av brutto utlån til kunder i

⁴ Def. i Finanstilsynets Likviditetsmodul som finansiering med løpetid over ett år og en måned (herunder kundeinnskudd, obligasjonslån, gjeld til kredittinstitusjoner, ansvarlig lånekapital og EK) i prosent av illikvide eiendeler.

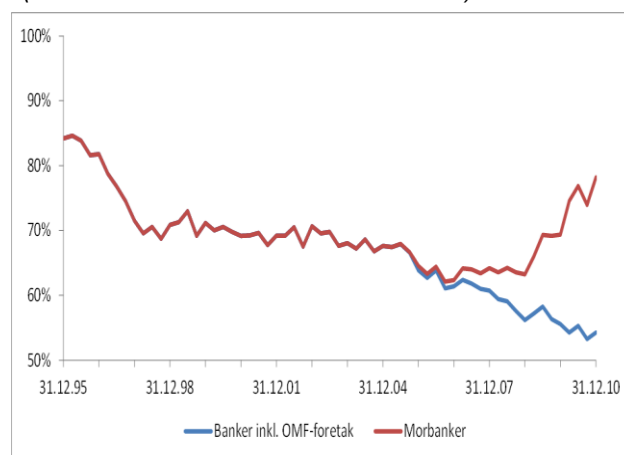
⁵ Innskudd fra kunder i prosent av brutto utlån til kunder.

banker inkl. OMF-foretakene utgjorde derimot 54 prosent. Overføringer av utlån fra bankene til boligkredittforetakene gir utslag i en høy innskuddsdekning for bankene alene.

Figur 4.15 Langsiktig finansiering
(likviditetsindikator 1)

Figur 4.16 Innskuddsdekning
(kundeinnskudd ift. br. utlån til kunder)

5 Finansieringsforetak

5.1 Kredittforetak

- Noe svakere resultat i forhold til GFK som følge av lavere nettorente
- Veksten fortsatt stor på grunn av overføring av utlån til boligkredittforetak

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 26 kredittforetak. Eksportfinans inngår ikke i totaloversikten.

Resultat

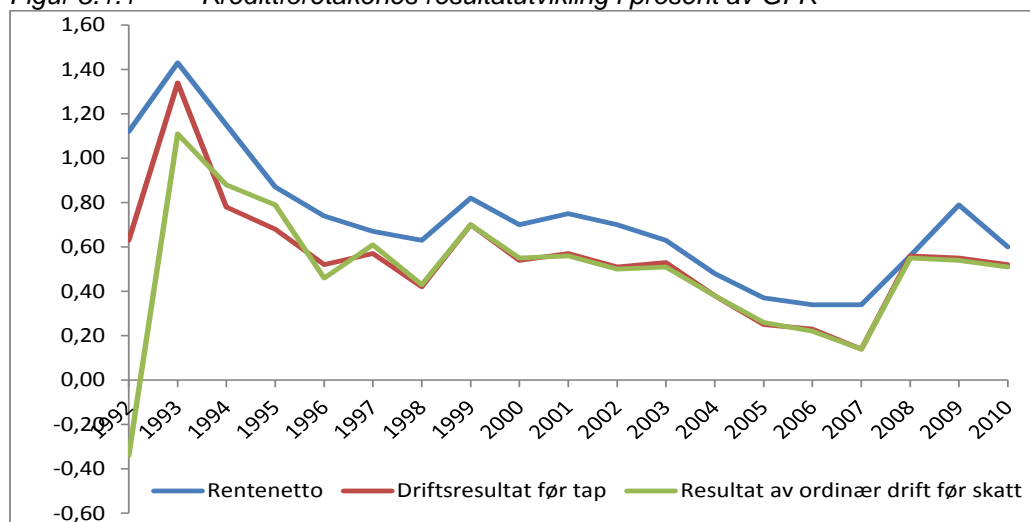
Kredittforetakenes resultat (uten Eksportfinans) viste en nedgang i forhold til GFK sammenlignet med fjoråret. Dette skyldtes i hovedsak en reduksjon i netto renteinntekter. Andre driftsinntekter økte som følge av høye netto gevinster på finansielle instrumenter i ett selskap som hadde netto tap i 2009. De bokførte tapene i kredittforetakene er fortsatt små. Egenkapitalavkastningen falt fra 12,2 til 10,6 prosent. Kjernekapitaldekningen ble redusert med 0,9 prosentpoeng til 10,9 prosent.

Tabell 5.1.1 Resultatposter (uten Eksportfinans)

	2010		2009	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	6 248	0,60	6 111	0,79
Andre inntekter	1 014	0,10	-525	-0,07
herav kursgevinster	1 613	0,16	-47	-0,01
Andre kostnader	1 911	0,18	1 294	0,17
herav lønn og adm.kost.	356	0,03	334	0,04
Driftsresultat før tap	5 352	0,52	4 292	0,55
Bokførte tap	109	0,01	49	0,01
Resultat ordinær drift	5 243	0,51	4 243	0,54
EK-avkastning		10,6 %		12,2 %
Kapitaldekning*		12,4 %		13,6 %
Kjernekapitaldekning*		10,9 %		11,8 %

*endelige disponeringer for 2010 er ikke gjennomført

Figur 5.1.1 Kredittforetakenes resultatutvikling i prosent av GFK

Balanse

Den betydelige økningen i kredittforetakenes utlån skyldtes overføring av utlånsporteføljer fra banker til boligkredittforetak. Det har vært en økning i misligholdte engasjementer, men i forhold til totale utlån var økningen marginal og misligholdet lavt.

Tabell 5.1.2 Balanseposter (uten Eksportfinans)

	31.12.2010	31.12.2009	% vekst
Forvaltningskapital	1 109 308	844 786	31,3
Brutto utlån til kunder	932 722	712 463	30,9
herav utlån vurdert til amortisert kost	780 756	569 685	37,1
herav utlån vurdert til virkelig verdi	151 966	142 778	6,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	160 140	159 625	0,3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	873 590	633 337	37,9
Brutto misligholdte lån, 30 dager	2 120		
i prosent av brutto utlån	0,23	0,22	
Brutto misligholdte lån, 90 dager	1 135	811	40,0
i prosent av brutto utlån	0,12	0,11	
Tapsnedskrivninger	299	195	53,5
i prosent av brutto utlån	0,03	0,03	

5.2 Finansieringsselskaper

- Forbedret resultat i 2010
- En liten økning i netto renteinntekter
- Reduserte utlånstap
- Fortsatt lav utlånsvekst

Finansieringsselskapenes hovedområder er leasing og bilfinansiering samt kortbaserte utlån og forbruksfinansiering. Det bredt sammensatte markedet innebærer store variasjoner mellom enkeltsselskaper når det gjelder resultat- og balanseutvikling.

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 26 norske finansieringsselskaper. OBOS og noen mindre selskaper inngår ikke i tallene. Forbrukslån gis en egen omtale avslutningsvis. I tillegg gis en tabellmessig oversikt over utviklingen i selskaper med leasing/bilfinansiering som kjerneområde samt utenlandske filialer i Norge. Europay (nå Eurocard) og Diners Club ble omdannet til filialer i fjerde kvartal og inngår i tabelloversikten over utenlandske filialer.

Resultat

Resultat av ordinær drift økte med 18 prosent (264 mill. kr) sammenlignet med året før, i hovedsak som følge av lavere tap. Målt i forhold til GFK var resultatforbedringen 0,4 prosentpoeng. Egenkapitalavkastningen var marginalt høyere enn i 2009, mens kjernekapitaldekningen økte med 0,6 prosentpoeng.

Netto renteinntekter økte med 3 prosent sammenlignet med året før. Reduserte rentekostnader påvirker fortsatt nettorenten mest. Økte rentemarginer overfor kundene har også bidratt til høyere nettorente. I prosent av GFK økte netto renteinntekter med 0,18 prosentpoeng. Isolert nettorente lå stabilt de tre første kvartalene i 2010, i forhold til GFK, men viste en tydelig nedgang i fjerde kvartal.

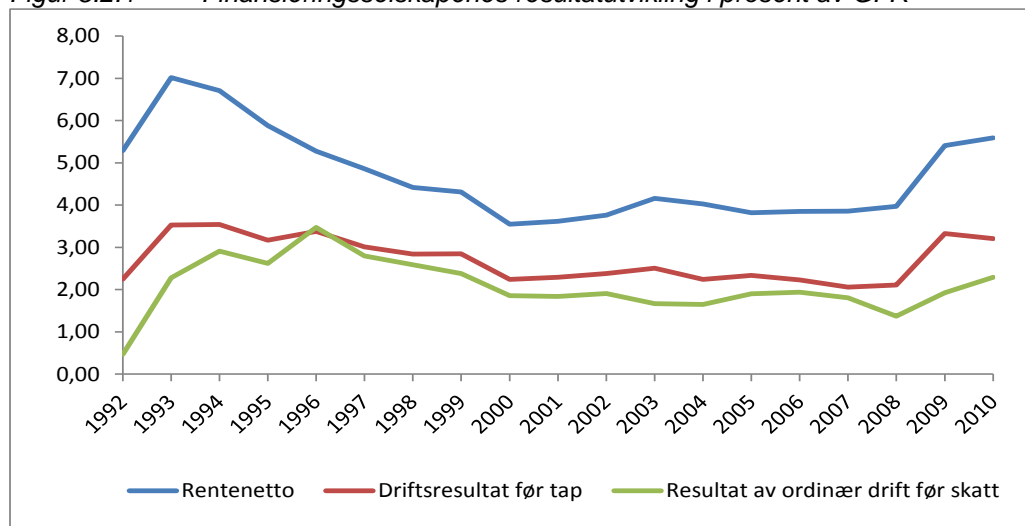
Det har vært en økning i kostnadsnivået sammenlignet med fjoråret. Både lønns- og administrasjonskostnader og andre driftskostnader har økt. Det var høye bokførte tap i 2009, mens tapene i 2010 var mer moderate.

Tabell 5.2.1 Resultatposter

	2010		2009	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	4 299	5,59	4 188	5,41
Andre inntekter	307	0,40	274	0,36
herav kursgevinster	7	0,01	-3	0,00
Andre kostnader	2 137	2,78	1 889	2,44
herav lønn og adm.kost.	1 714	2,23	1 533	1,98
Driftsresultat før tap	2 469	3,21	2 574	3,33
Bokførte tap	707	0,92	1 080	1,40
Resultat ordinær drift	1 762	2,29	1 494	1,93
EK-avkastning (%)		15,3 %		15,2 %
Kapitaldekning*		17,3 %		17,1 %
Kjernekapitaldekning*		16,7 %		16,1 %

*endelige disponeringer for 2010 er ikke gjennomført

Figur 5.2.1 Finansieringsselskaperens resultatutvikling i prosent av GFK

Balanse

Finansieringsselskaperens utlån til kunder økte med 3,4 prosent i 2010. Årsveksten var noe høyere enn ved utgangen av forrige kvartal, men er fortsatt på et lavt nivå. Brutto misligholdte lån per 90 dager er redusert det siste året, og utgjorde 2,0 prosent av utlånene ved utgangen av året. Utviklingen i mislighold varierer forholdsvis mye fra selskap til selskap. Misligholdte lån i forhold til utlån ligger nivåmessig høyere enn i bankene. Tapsnedskrivninger i prosent av utlån viste en nedgang.

Tabell 5.2.2 Balanseposter

	31.12.2010	31.12.2009	% vekst
Forvaltningskapital	79 989	76 693	4,3
Brutto utlån til kunder	74 718	72 240	3,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	63 467	62 144	2,1
Brutto misligholdte lån, 30 dager i prosent av brutto utlån	4 045 5,41	5 020 5,02	
Brutto misligholdte lån, 90 dager i prosent av brutto utlån	1 513 2,02	1 860 2,57	-18,7
Tapsnedskrivninger i prosent av brutto utlån	1 308 1,75	1 371 1,90	-4,6

Forbrukslån

Utvalget består av 15 selskaper, både norske selskaper og utenlandske filialer. 6 av selskapene er finansieringsselskaper hvor en stor del av virksomheten er knyttet til forbrukslån. I tillegg inngår 9 banker samt enheter i banker og finansieringsselskaper. Noen mindre selskaper med begrenset portefølje er ikke med i utvalget. Forbrukslån omfatter både kortbaserte utlån og andre forbrukslån uten sikkerhet. Selskapene tilbyr ulike produkter, blant annet kredittkort med varierende kredittrammer, samt lån uten sikkerhet i størrelsesorden 10 000 til 350 000 kroner. Den effektive renten på disse lånene er gjennomgående høy og vil variere avhengig av lånebeløp og nedbetalingstid.

Det er strenge kredittvurderinger knyttet til disse lånene, og selskapene avslår mellom 40 og 80 prosent av søknadene. Avslagsprosenten er høyest når det gjelder rene forbrukslån. Opplysninger fra de største selskapene viser at i overkant av 7 % av lånene gis til låntakere under 30 år. Kredittvurderingsreglene for unge lånesøkere er ekstra strenge.

Tabell 5.2.3 Utviklingen i forbrukslån i et utvalg selskaper

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Forbrukslån (mill. kr)	26 276	31 057	36 925	43 352	43 936	45 236
Vekst % (12 mnd.)	15,1	18,2	18,9	17,4	1,4	3,0
Bokførte tap (mill. kr)	382	253	339	953	1 371	1 233
Tap i % av forbrukslån (annualisert)	1,5	0,8	0,9	2,2	3,1	2,7
Nettorente i % av GFK (annualisert)	11,6	11,2	9,8	8,8	11,8	12,2
Resultat ord. drift i % av GFK (annualisert)	7,6	7,6	5,5	3,3	5,4	6,0
Brutto misligholdte lån, 90 dg (mill. kr)	1 471	1 532	1 823	2 809	2 696	2,562
Brutto mislighold i % av forbrukslån	5,5	4,9	5,0	6,5	6,1	5,7
Brutto misligholdte lån, 30 dg (mill. kr)						4 367
Brutto mislighold i % av forbrukslån						9,7

Utlånsveksten for denne gruppen stagnerte kraftig mot slutten av 2009, og veksten har vært moderat gjennom hele 2010.

Resultat av ordinær drift i 2010 var noe bedre enn året før, målt i forhold til GFK. Netto renteinntekter ligger høyt for denne gruppen og mer enn oppveier for utlånstapene. Det var en kraftig tapsøkning i 2009, mens tapene i 2010 lå noe lavere. Nivået på bokførte tap og misligholdte lån knyttet til forbrukslån ligger klart høyere enn for banker og finansieringsselskaper generelt.

Den kvartalsvise utviklingen de siste to årene viser at tapene var størst i første kvartal 2009 da flere selskaper foretok store tapsnedskrivninger. Tapene i de to siste kvartalene i 2010 isolert var noe lavere enn i foregående kvartaler.

Tabell 5.2.4 Kvartalsvis utvikling i forbrukslån

	4. kv. 2008	1. kv. 2009	2. kv. 2009	3. kv. 2009	4. kv. 2009	1. kv. 2010	2. kv. 2010	3. kv. 2010	4. kv. 2010
Vekst % (3 mnd.)	0,8	1,6	0,9	0,4	-0,9	0,3	0,3	1,3	1,0
Bokførte tap (mill. kr)	394	634	210	185	342	308	388	277	260
Tap i % av forbrukslån (annualisert)	3,7	5,8	1,9	1,7	3,1	2,8	3,5	2,5	2,3

Leasing og bilfinansiering

Tabell 5.2.5 Resultatposter (15 selskaper)

	2010		2009	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	2 524	3,79	2 579	3,81
Andre inntekter	181	0,27	199	0,29
herav kursgevinster	2	0,00	-3	0,00
Andre kostnader	1 051	1,58	968	1,43
herav lønn og adm.kost.	821	1,23	763	1,13
Driftsresultat før tap	1 654	2,48	1 810	2,67
Bokførte tap	442	0,66	793	1,17
Resultat ordinær drift	1 212	1,82	1 017	1,50

Tabell 5.2.6 Balanseposter (15 selskaper)

	31.12.2010	31.12.2009	% vekst
Forvaltningskapital	68 700	66 719	3,0
Brutto utlån til kunder	64 863	62 875	3,2
herav leasing	44 892	44 628	0,6
Leasing totalt i norske selskaper*	74 002	73 886	0,2
Brutto misligholdte lån, 30 dager	3 184		
i prosent av brutto utlån	4,90		
Brutto misligholdte lån, 90 dager	1 228	1 182	3,9
i prosent av brutto utlån	1,89	1,88	
Tapsnedskrivninger	796	935	-14,9
i prosent av brutto utlån	1,23	1,49	

*omfatter norske finansieringsselskaper og banker (18 selskaper)

Utenlandske filialer i Norge

Tabell 5.2.7 Resultatposter (19 selskaper)

	2010		2009	
	Mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	1 390	4,12	1 221	3,53
Andre inntekter	381	1,13	407	1,17
Herav kursgevinster	4	0,01	22	0,06
Andre kostnader	987	2,93	859	2,48
Herav lønn og adm.kost.	572	1,70	480	1,39
Driftsresultat før tap	784	2,32	769	2,22
Bokførte tap	172	0,51	269	0,78
Resultat ordinær drift	612	1,81	500	1,44

Tabell 5.2.8 Balanseposter (16 selskaper)

	31.12.2010	31.12.2009	% vekst
Forvaltningskapital	34 368	32 405	6,1
Brutto utlån til kunder	32 340	30 703	5,3

6 Livsforsikringselskaper

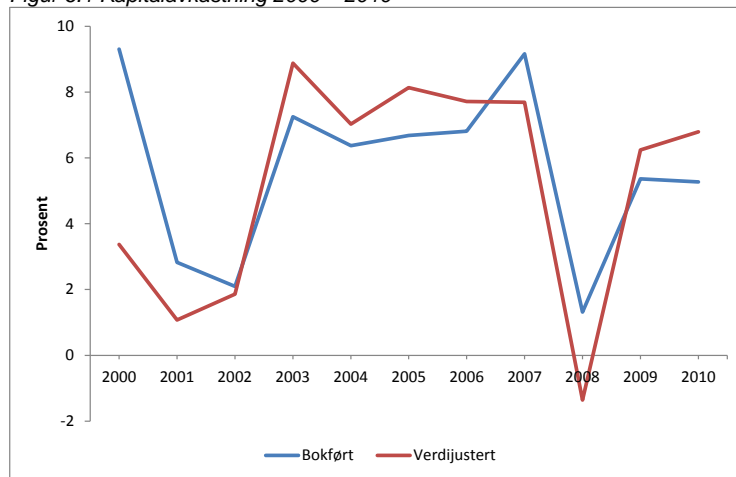
- Betydelig oppgang i aksjemarkedene i annet halvår bidrar til gode finansresultater i livselskapene
- Bufferkapitalen økte i 2010 gjennom bl.a. økt kursreguleringsfond og nye tilleggsavsetninger

Det var ved utgangen av 2010 12 livselskaper i det norske livsforsikringsmarkedet med en samlet forvaltningskapital på 859 mrd. kroner.

Kapitalavkastning (kollektivporteføljen)

Livselskapene hadde en bokført kapitalavkastning på 5,3 prosent i 2010 (5,4 prosent i 2009). Verdijustert avkastning var 6,8 prosent (6,3 prosent i 2009). Etter nedgangen under finanskrisen i 2008 har verdipapirmarkedene, på tross av et tilbakeslag våren 2010, hatt betydelig oppgang, og verdijustert avkastning i 2010 var nesten tilbake til nivåene i perioden 2003-2007. Som følge av ny beregningsforskrift⁶ er ikke kapitalavkastningen helt sammenlignbar med tidligere perioder.

Figur 6.1 Kapitalavkastning 2000 – 2010

Resultat

Livselskapene hadde et resultat før tildeling til kunder og skatt på 12,8 mrd. kroner i 2010 (1,5 prosent av GFK), mot 9,6 mrd. kroner (1,3 prosent av GFK) i 2009. En betydelig økning i kursreguleringsfondet i løpet av 2010 bidro til et godt verdijustert resultat før tildeling til kunder og skatt som utgjorde 23,5 mrd. kroner (2,8 prosent av GFK) i 2010.

Premieinntektene var 79 mrd. kroner (9,6 prosent av GFK) i 2010, mot 74,3 mrd. kroner (9,7 prosent av GFK) i 2009. Erstatningene utgjorde 50,4 mrd. kroner (6,1 prosent av GFK) for selskapene samlet, mot 45,9 mrd. kroner (6 prosent) i 2009. Målt mot GFK er dette relativt stabile inntekts- og kostnadsposter på kort sikt for selskapene samlet.

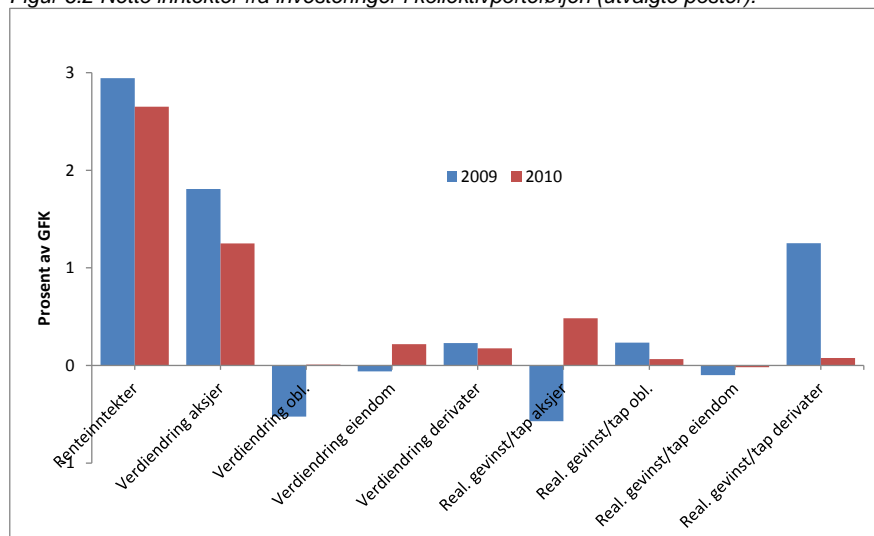
⁶ Det ble 26. mai 2009 fastsatt ny forskrift for kapitalavkastning i livsforsikringselskaper gjeldende fra 1. januar 2010.

Tabell 6.1 Utvalgte resultatposter

RESULTATER	2010		2009	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Premieinntekter	79 459	9,59	74 342	9,70
herav overføringer av premieres. mv. fra andre	13 912	1,68	10 720	1,40
Netto inntekter fra finansielle eiendeler i kollektivporteføljen	45 256	5,46	38 556	5,03
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	21 976	2,65	22 572	2,94
herav gevinster ved realisasjon	4 902	0,59	6 089	0,79
herav verdiendringer	11 107	1,34	9 044	1,18
Erstatninger	-50 350	-6,08	-45 859	-5,98
herav overføring av premiereserve mv. til andre	-9 795	-1,18	-9 976	-1,30
Endring i forsikringsforpliktelses - kontraktsfastsatte forpliktelses	-49 395	-5,96	-43 977	-5,74
herav endring i kursreguleringsfond	-10 706	-1,29	-5 447	-0,71
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelses	-7 981	-0,96	-5 482	-0,72
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-5 683	-0,69	-5 628	-0,73
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	2 954	0,36	1 929	0,25
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	1 828	0,22	2 190	0,29
Resultat før tildeling til kunder og skatt	12 763	1,54	9 601	1,25
Endring i kursreguleringsfondet	10 706	0,89	2 699	0,48
Verdijustert resultat før tildeling til kunder og skatt	23 469	2,83	15 048	1,96
Totalresultat (etter skatt og inkl. andre resultatkomponenter)	5 325	0,64	4 203	0,55

Investeringsinntektene bidrar til de største svingningene i livselskapenes resultater og utviklingen i verdipapirmarkedene får umiddelbare utslag. Livselskapene hadde en samlet verdøkning på finansielle eiendeler på 45 mrd. kroner i 2010. Oppgang i aksjemarkedene bidro til en samlet realisert gevinst på aksjer 4 mrd. kroner. Selskapene hadde i 2009 svært høy realisert gevinst på derivater. Denne gevinsten var betydelig lavere i 2010 og bidrar til at samlet realisert gevinst ble redusert fra 2009 til 2010. Renteinntektene, som er en viktig og stabil inntektskilde for selskapene, utgjorde 22 mrd. kroner i 2010 (2,7 prosent av GFK).

Figur 6.2 Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen (utvalgte poster).

Balanse

Tabell 6.2 Utvalgte balanseposter. Mill. kroner og andel av forvaltningskapital.

BALANSE	31.12.2010		30.09.2010		31.12.2009	
	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK
Bygninger og faste eiendommer*	109 261	13	106 171	13	100 745	13
Finansielle eiendeler til amortisert kost	268 504	31	262 009	31	254 158	32
herav investeringer som holdes til forfall	131 673	15	135 464	16	135 809	17
herav utlån og fordringer	126 462	15	116 280	14	110 218	14
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	452 824	53	438 999	52	408 367	52
herav aksjer og andeler	168 351	20	151 630	18	133 382	17
herav obligasjoner og sertifikater	247 113	29	249 729	30	239 703	30
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	859 006	100	841 995	100	791 290	100
herav eiendeler i selskapsporteføljen	70 966	8	76 385	9	68 784	9
herav investeringer i kollektivporteføljen	711 548	83	694 810	83	660 401	83
herav investeringer i investeringsvalgporteføljen	76 477	9	70 190	8	62 241	8
Kursreguleringsfond	16 465	2	11 251	1	5 752	1
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	705 960	82	692 574	82	551 083	70
Tilleggsavsetninger - kollektivporteføljen	22 619	3	18 914	2	19 394	2
Ansvarlig kapital	59 448	7	57 079	7	55 312	7

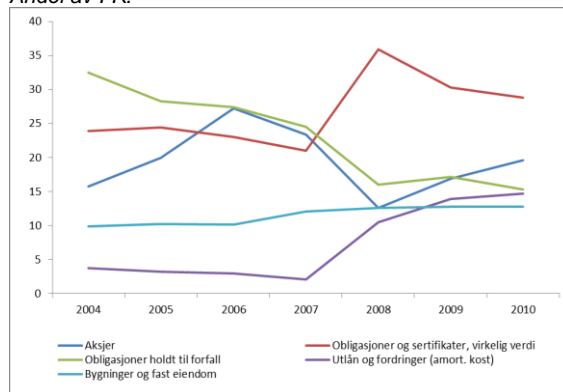
*Inkludert investeringer i eiendomsdatterselskaper

Kollektivporteføljen utgjør hoveddelen av forvaltningskapitalen med 83 prosent, mens selskaps- og investeringsvalgporteføljen utgjorde hhv. 8 og 9 prosent. Flere av de mindre livselskapene har aktivitet hovedsakelig innen livsforsikring med investeringsvalg. Dette utgjør hoveddelen av disse selskaperes forvaltningskapital.

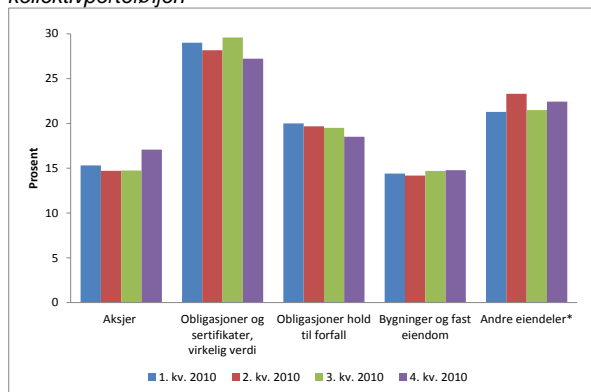
Aksjer utgjorde 17 prosent av kollektivporteføljen per utgangen av 2010, en økning på tre prosentpoeng siden utgangen av 2009. Aksjeandelen baserer seg kun på beholdningstall i balansen og tar ikke hensyn til eventuelle derivater. Aksjeandelen økte noe i de fleste selskapene i fjerde kvartal. Tre selskaper har en aksjeandel over 20 prosent.

Obligasjoner og sertifikater til virkelig verdi utgjorde 27 prosent av kollektivporteføljen, en nedgang på to prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 2009. Hold til forfall obligasjoner utgjorde 19 prosent av kollektivporteføljen, mens andelen utlån og fordringer til amortisert kost utgjorde 18 prosent av investeringer i kollektivporteføljen.

Figur 6.3 Utviklingen i utvalgte balanseposter. Andel av FK.

Figur 6.4 Utvikling i investeringer i kollektivporteføljen

*inkl. bl.a. utlån og fordringer til amortisert kost

Soliditet og stresstester

Livselskapene hadde ved utgangen av 2010 en samlet kapitaldekning på 14,8 prosent. Samtlige selskaper oppfylte kravet om 8 prosent kapitaldekning.

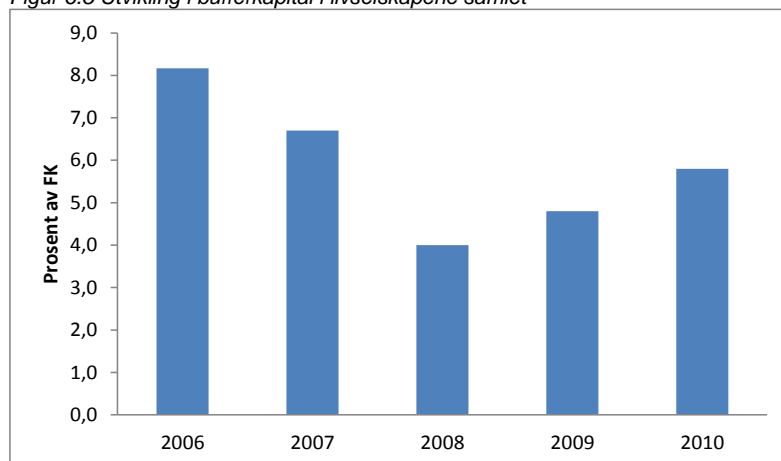
Bufferkapital og Stresstest II

Alle livselskapene rapporterer kvartalsvise stresstester. Stresstest II er basert på bokførte verdier og skal belyse selskapets evne til å oppfylle gjeldende soliditetskrav.

Institusjonens samlede tapspotensial (risikonivå) vurderes opp mot samlet bufferkapital for å evaluere bufferkapitalutnyttelsen. Samlet tapspotensial består av markedsrisiko, forsikringsrisiko og motpartsrisiko. Markedsrisiko utgjør den klart største risikoen for livselskapene og følgende forutsetninger legges til grunn i beregning av markedsrisiko i stresstesten⁷:

- Et parallelt skift rentekurven på 1,5 prosentpoeng,
- et fall i aksjekursene med 20 prosent,
- et fall i eiendomsmarkedene med 12 prosent, og
- en endring i kursen på utenlandsk valuta med 12 prosent

Figur 6.5 Utvikling i bufferkapital i livselskapene samlet*

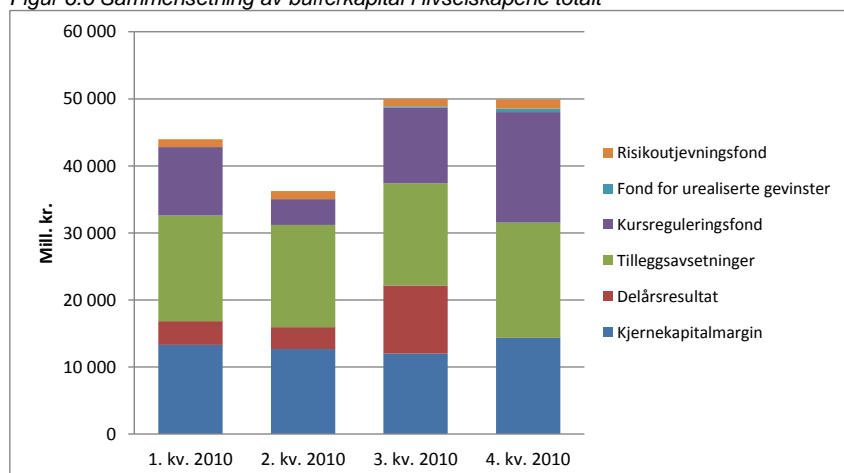

*Tallene f.o.m. 2008 baserer seg på stresstestrapporeringen og avviker noe fra tidligere rapportering.

Bufferkapitalen er kapitalelementer utover lovpålagte soliditets- og sikkerhetskrav og består av overskytende kjernekapital (kjernekapitalmargin), tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse, (delårsresultat), kursreguleringsfond og risikoutjevningfond.

Bufferkapitalen økte med over 13 mrd. kroner i 2010 til 50 mrd. kroner. Dette tilsvarer 5,8 prosent av forvaltningskapitalen. Dette er om lag samme nivå som bufferkapitalen per 3. kvartal, men delårsresultat som er inkludert i bufferkapitalen i de mellomliggende kvartalene, er ved årsslutt fordelt mellom kunder og eiere.⁸ Oppgang i aksjemarkedene førte til økning i kursreguleringsfondet med 5 mrd. kroner i fjerde kvartal. I 2010 økte kursreguleringsfondet fra 5,7 til 16,5 mrd. kroner.

Figur 6.6 Sammensetning av bufferkapital i livselskapene totalt

⁷ I tillegg kommer spreadrisiko som er basert på beregning i stresstest I men avkortet med 60 prosent.

⁸ Resultatet fordeles etter forventet årsoppgjør.

Stresstestene per utgangen av 2010 viste noe økning i bufferkapitalutnyttelsen for selskapene totalt sammenlignet med utgangen av tredje kvartal. Bufferkapitalen endret seg lite i fjerde kvartal, mens tapspotensialet for markedsrisiko, hovedsakelig aksjerisiko, økte som følge av høyere aksjeandel i selskapene.

7 Pensjonskasser

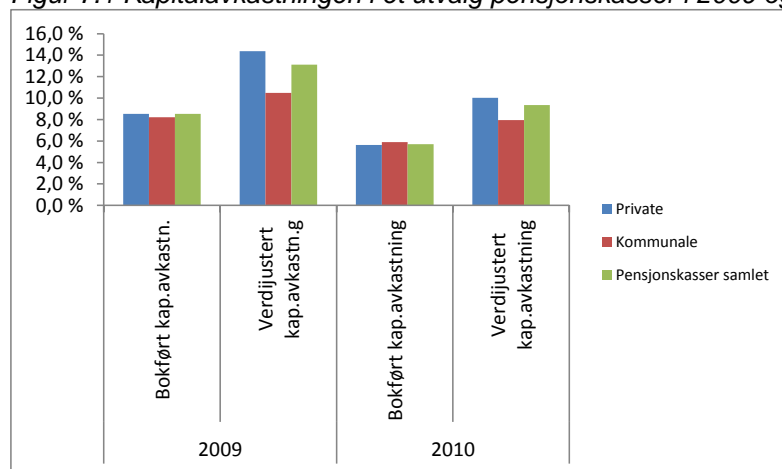
- En viss nedgang i verdijustert avkastning, men den er fortsatt relativt høy
- Bufferkapitalen har økt som følge av økning i kursreguleringsfondet

Omtalen nedenfor omfatter et utvalg av de 39 største pensjonskassene, tilsvarende om lag 90 prosent av samlet forvaltningskapital i pensjonskassene. Utvalget består av 18 private og 21 kommunale pensjonskasser av totalt 94 pensjonskasser. Pensjonskassene i utvalget hadde en forvaltningskapital på 178,7 mrd. kroner ved utgangen av 2010, fordelt med 119,2 mrd. kroner på de private pensjonskassene og 59,5 mrd. kroner på de kommunale.

Kapitalavkastning (kollektivporteføljen)

Pensjonskasser omfattes av ny forskrift om kapitalavkastning i livsforsikringsselskaper m.v. som trådte i kraft 1. januar 2010.⁹ I 2010 hadde pensjonskassene i utvalget en bokført kapitalavkastning i kollektivporteføljen på 5,7 prosent, mens den verdijusterte kapitalavkastningen i kollektivporteføljen var 9,4 prosent. Sammenlignet med 2009 var det en viss nedgang i pensjonskassenes bokførte og verdijusterte kapitalavkastning (fra 8,4 prosent og 13,1 prosent). Som følge av oppgangen i aksjemarkedene i 2. halvår var det imidlertid en betydelig bedring i den annualiserte avkastningen i forhold til i 1. halvår. De private pensjonskassene i utvalget hadde en verdijustert kapitalavkastning i kollektivporteføljen på 10,0 prosent i 2010, for de kommunale pensjonskassene var den på 8,0 prosent. Høyere eksponering i aksjemarkedene bidro til en høyere verdijustert kapitalavkastning i de private pensjonskassene enn i de kommunale pensjonskassene i 2010. For både private og kommunale pensjonskasser var det en nedgang i verdijustert avkastning fra 2009 (fra 14,4 prosent og 10,5 prosent). Både private og kommunale pensjonskasser hadde også en nedgang i bokført kapitalavkastning fra 2009 til 2010.

Figur 7.1 Kapitalavkastningen i et utvalg pensjonskasser i 2009 og 2010

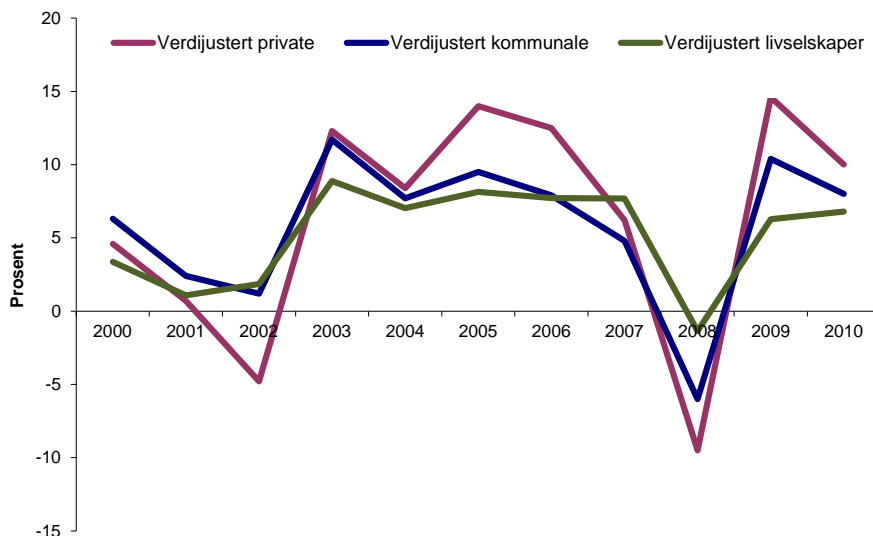

I motsetning til livselskapene reduserte pensjonskassene i begrenset grad sin aksjebeholdning høsten 2008 og i 2009, noe som gjenspeilet seg i en lavere avkastning enn livselskapene i 2008 og en høyere avkastning enn i livselskapene i 2009. Pensjonskassene, og da særlig de private pensjonskassene, hadde også en høyere aksjeandel enn livselskapene i 2010 og har følgelig en høyere verdijustert avkastning enn livselskapene i 2010 da det var oppgang i aksjemarkedene på årsbasis.

⁹

Etter den nye forskriften skal pensjonskassene minimum foreta månedlig verdsettelse av porteføljen. Pensjonskasser som ved inngangen til regnskapsåret har en forvaltningskapital mindre enn to mrd. kroner kan imidlertid foreta kvartalsvise beregninger.

Figur 7.2: Verdijustert avkastning i pensjonskasser og livselskap

Resultat

Pensjonskassene hadde et samlet resultat før tildeling til kunder og skatt på 5,5 mrd. kroner i 2010, mot 5,8 mrd. kroner i 2009. Som andel av forvaltningskapitalen¹⁰ var resultatet på 3,2 prosent, ned fra 4,0 prosent i 2009. Sammenlignet med 2009 er det bl.a. en nedgang i premieinntektene og i netto inntekter fra finansielle eiendeler i kollektivporteføljen.

Tabell 7.1 Utvalgte resultatposter i et utvalg pensjonskasser

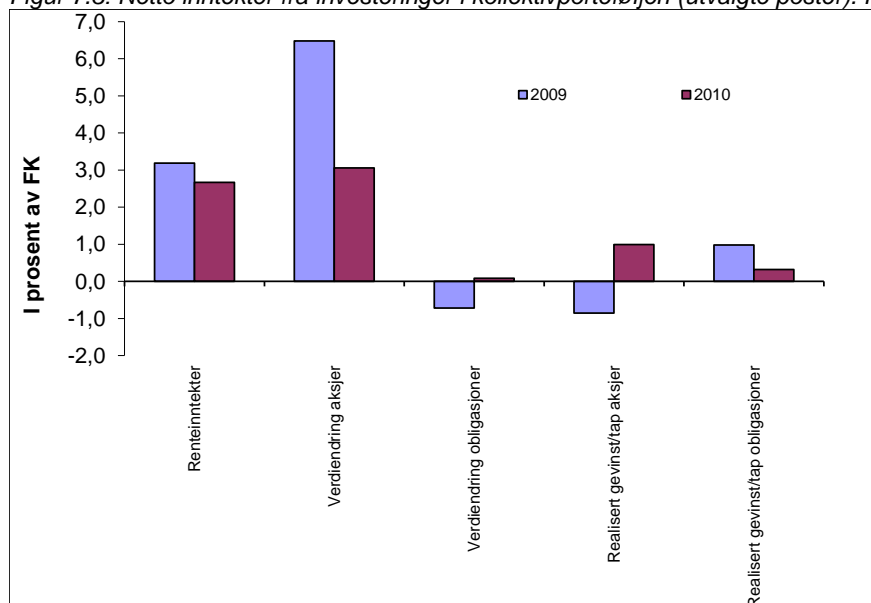
RESULTATER	2010		2009	
	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK
Premieinntekter	10 539	6,2	11 584	7,9
Netto inntekter fra finansielle eiendeler i kollektivporteføljen	12 955	7,7	16 760	11,4
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	4 520	2,7	4 699	3,2
herav gevinster ved realisasjon	1 764	1,0	1 644	1,1
herav verdiendringer	5 909	3,5	9 791	6,6
Erstatninger	-5 099	-3,0	-7 601	-5,2
herav overføring av premiereserve mv. til andre	-1 128	-0,7	-3 744	-2,5
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-13 769	-8,1	-16 127	-10,9
herav endring i kursreguleringsfond	-5 548	-3,3	-5 939	-4,0
Midler tilordnet forsikringskontraktene -kontraktfastsatte forpliktelser*	-1 298	-0,8	-2 459	-1,7
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-376	-0,2	-350	-0,2
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	2 860	1,7	1 949	1,3
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	1 301	0,8	1 428	1,0
Resultat før tildeling til kunder og skatt	5 459	3,2	5 836	4,0
Endring i kursreguleringsfondet	5 548	3,3	5 939	4,0
Verdijustert resultat før tildeling til kunder og skatt	11 007	6,5	11 775	8,0
Totalresultat (etter skatt og inkl. andre resultatkomponenter)	4 117	2,4	3 357	2,3

* Merk at en del pensjonskasser ikke har fylt ut midler tilordnet forsikringskontraktene for 2010

Pensjonskassenes netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen var 13 mrd. kroner i 2010, ned fra 16,8 mrd. kroner i 2009. Finansinntektene er positivt påvirket av renteinntekter og verdøkning av aksjer, men særlig verdøkningen på aksjer er lavere enn i 2009. Realisert gevinst på aksjer utgjør også et positivt bidrag til finansinntektene.

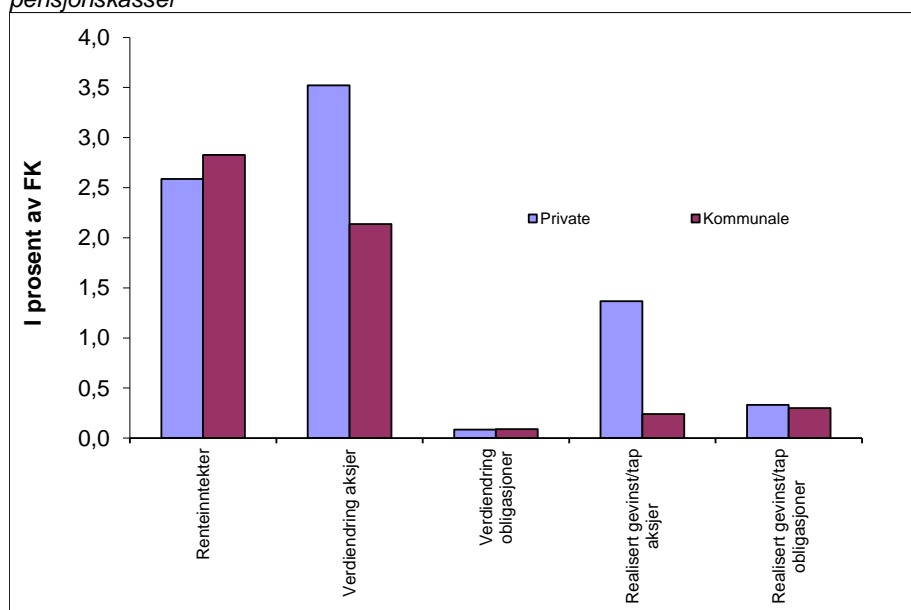
¹⁰ Målt som andel av gjennomsnittet av forvaltningskapitalen ved årets begynnelse og slutt.

Figur 7.3: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen (utvalgte poster). I prosent av forvaltningskapitalen

Både renteinntekter og aksjeinntekter bidro positivt til finansinntektene for private og kommunale pensjonskasser i 2010. Renteinntekter har større betydning for resultatene i kommunale enn i private pensjonskasser fordi kommunale pensjonskasser har en høyere andel rentepapirer i sin balanse. For de private pensjonskassene er aksjeinntekter av størst betydning ettersom de har en høyere aksjeandel enn kommunale pensjonskasser.

Figur 7.4: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen (utvalgte poster) 2010 - private og kommunale pensjonskasser

Balanse

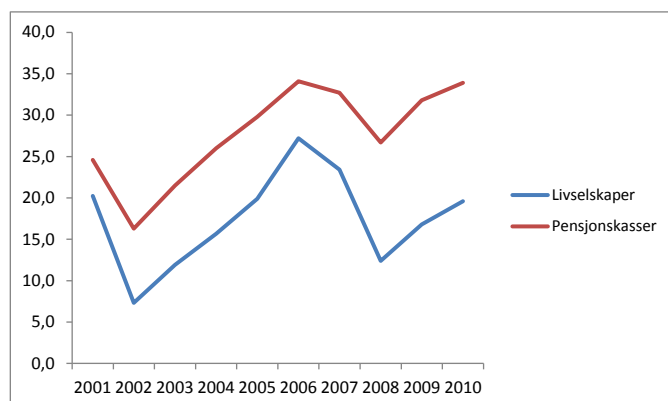
Det siste året økte pensjonskassenes forvaltningskapital med 12 prosent til 178,7 mrd. kroner. Kollektivporteføljen utgjorde 89 prosent. Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi utgjorde den største eiendelsposten med 82 prosent av forvaltningskapitalen for pensjonskassene samlet; for private og kommunale pensjonskasser var andelen 87 prosent og 71 prosent.

Tabell 7.2: Utvalgte balanseposter i et utvalg pensjonskasser 31.12.2010

Balanse og nøkkeltall	Private		Kommunale		Pensjonskasser samlet	
	Mill kr.	I % av FK	Mill kr.	I % av FK	Mill kr.	I % av FK
Bygninger og andre faste eiendommer	4 813	4,0	1 924	3,2	6 737	3,8
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost	7 730	6,5	14 047	23,6	21 777	12,2
herav obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	7 088	5,9	13 473	22,6	20 560	11,5
herav utenlandsk utsteder	919	0,8	684	1,2	1 603	0,9
Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi:	103 227	86,6	42 427	71,3	145 654	81,5
herav aksjer og andeler	45 302	38,0	15 221	25,6	60 524	33,9
herav utenlandsk utsteder	25 896	21,7	5 006	8,4	30 903	17,3
herav obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	53 782	45,1	24 822	41,7	78 604	44,0
herav utenlandsk utsteder	15 265	12,8	2 268	3,8	17 534	9,8
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	119 209	100,0	59 484	100,0	178 693	100,0
herav selskapsportefølje	11 516	9,7	4 716	7,9	16 232	9,1
herav investeringer i kollektivporteføljen	107 694	90,3	51 115	85,9	158 809	88,9
herav investeringsvalgportefølje	0	0,0	3 651	6,1	3 651	2,0
Kursreguleringsfond	10 060	8,4	1 993	3,4	12 053	6,7
Tilleggsavsetninger - kollektivporteføljen	4 381	3,7	2 051	3,4	6 432	3,6
Ansvarlig kapital	9 171	7,7	3 883	6,5	13 054	7,3

Aksjer og andeler utgjorde 34 prosent av forvaltningskapitalen for pensjonskassene ved utgangen av 2010. Dette er en økning på to prosentpoeng fra utgangen av 2009. I 1. halvår 2010 var en viss nedgang i pensjonskassenes aksjeandel som følge av nedgangen i aksjemarkedene. For de private og de kommunale pensjonskassene i utvalget var aksjeandelen på hhv. 38 prosent og 26 prosent ved utgangen av 2010 (opp fra 37 prosent og 22 prosent året før). Aksjeandelen til både private og kommunale pensjonskasser er høyere enn i livselskapene som hadde en aksjeandel på 19 prosent ved utgangen av 2010.

Figur 7.5: Aksjeandel for pensjonskasser og livselskaper (i % av forvaltningskapitalen)

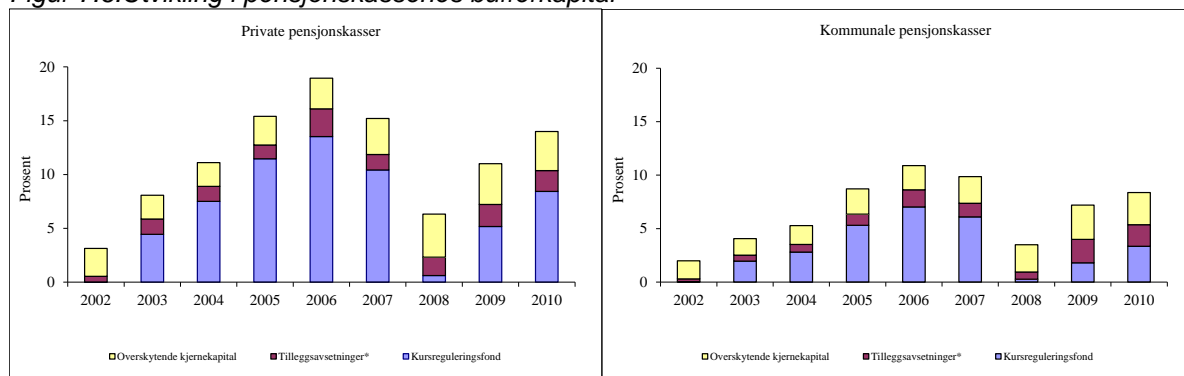
Soliditet

Ved utgangen av 2010 hadde pensjonskassene i utvalget samlet en kapitaldekning på 15,2 prosent, om lag på samme nivå som ved utgangen av 2009. Alle pensjonskassene i utvalget oppfylte kapitaldekningskravet på 8 prosent.

Bufferkapitalen, bestående av overskytende kjernekapital, tilleggsavsetninger begrenset oppad til ett års rentegaranti og kursreguleringsfond, var 21,7 mrd. kroner, tilsvarende 12,1 prosent av pensjonskassenes forvaltningskapital ved utgangen av 2010. Til sammenligning var bufferkapitalen i livselskapene som andel av forvaltningskapitalen på 5,8 prosent ved utgangen av 2010. Økningen i bufferkapitalen for pensjonskassene tilskrives en økning i kursreguleringsfondet. Fra utgangen av 2009 har bufferkapitalen økt med 6,1 mrd. kroner eller 2,4 prosentpoeng målt som andel av forvaltningskapitalen. Bufferkapitalen er fortsatt lavere enn før finansuroen i 2007.

Bufferkapitalen til de private pensjonskassene har økt fra 11,0 til 14,0 prosent av forvaltningskapitalen fra utgangen av 2009 til utgangen av 2010. Bufferkapitalen til de kommunale pensjonskassene økte med 1,2 prosentpoeng til 8,4 prosent av forvaltningskapitalen i samme periode. Den positive utviklingen i aksjemarkedene i 2. halvår førte til en betydelig økning i kursreguleringsfondet for året 2010 sett under ett. Kursreguleringsfondet utgjør nå den største andelen av bufferkapitalen for både de private og kommunale pensjonskassene, etterfulgt av overskytende kjernekapital.

Figur 7.6: Utvikling i pensjonskassenes bufferkapital

*Her medregnes tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse

8 Skadeforsikringselskaper

- Nedgang i finansinntektene og resultat før skatt
- Økte skadeutbetalinger utlignet av lavere driftskostnader

Utvalget består av 42 norske forsikringselskaper, samt 20 brannkasser som inngår i Gjensidige Forsikringsgruppen (heretter Gjensidige). På grunn av avvikende regnskapsår er ikke Gard og Skuld inkludert i tallene. Tabellen under viser markedsandelene til de norske selskapene og de utenlandske filialene målt i forfalt bruttopremie i det norske markedet for skadeforsikring. De norske selskapene er her delt inn i ulike grupper av forsikringselskaper.

Tabell 8.1: Gruppenes markedsandeler¹¹

I prosent av samlet bruttopremie	2010	2009
Aksjeselskaper	50	45
Captives	4	6
Sjøforsikringselskaper	3	3
Gjensidige selskaper	1	1
Utenlandske filialer	42	45

Blant de norske selskapene er det én stor aktør, Gjensidige, som har 46 prosent markedsandel målt i forfalt bruttopremie. Nest størst er Sparebank1 Skadeforsikring¹² med en markedsandel på 14,7 prosent. Deres utvikling har derfor sterk innvirkning på samlet resultat og balanse. I den videre fremstillingen av skadeforsikringselskapene samlet, er captive-selskapene holdt utenom¹³. Utviklingen i ulike grupper av skadeforsikringselskaper blir kort presentert med tabeller sist i kapitlet.

Resultat for de norske selskapene samlet

Premieinntektene for egen regning (f.e.r.) for selskapene samlet økte med 4,27 mrd. kroner i 2010 sammenlignet med 2009. Resultattallene er påvirket av at Gjensidiges datterselskaper i Sverige og Danmark ble omgjort til filialer i løpet av første halvår og inkludert i regnskapstallene for 2010, men ikke i 2009. Erstatningskostnader f.e.r. steg på samme tid med 3,58 mrd. kroner.

Tabell 8.2: Samlet resultat for alle skadeforsikringselskaper utenom captives

Tall i mill. kr og prosent av premie f.e.r	2010	% av premie	2009	% av premie
Premieinntekter f.e.r.	27 583		23 311	
Allokert investeringsavkastning	1 212	4	1 195	5
Andre forsikringsrel. inntekter (inkl. premierabatter og gevinstavtaler)	118	0	86	0
Erstatningskostnader f.e.r.	21 201	77	17 622	76
Forsikringsrelaterte driftskostnader f.e.r.	5 604	20	5 002	21
Endring i sikkerhetsavsetning mv.	515	2	516	2
Resultat av teknisk regnskap	1 559	6	1 424	6
Netto inntekter av finansielle eiendeler	3 726	14	4 846	21
Allokert investeringsavkastning	1 212	4	1 195	5
Andre inntekter/kostnader	-35	0	-30	0
Resultat før skattekostnad	4 039	15	5 045	22

De store erstatningsutbetalingene, forårsaket av en kald vinter i årets første måneder, preger fortsatt skadeprosenten. I 2010 var skadeprosenten på 76,9 prosent, 1,3 prosent høyere enn i 2009. Skadeprosenten har sunket mye de siste kvartalene, fra 90,9 prosent i årets første kvartal. Økningen i skadeprosenten ble utlignet av nedgang i kostnadsprosenten som var på 20,3 prosent i 2010, 1,2 prosentpoeng lavere enn året før. Teknisk resultat ble på 1,66 mrd. kroner i 2010 som tilsvarer en

¹¹ Når de norske skadeselskapene Gard og Skuld ikke er inkludert i tallene. De utenlandske filialene til Gjensidige er holdt utenfor for å vise markedsandelene i Norge. Fra avsnittet "Resultat for de norske selskapene samlet" er filialene til Gjensidige inkludert.

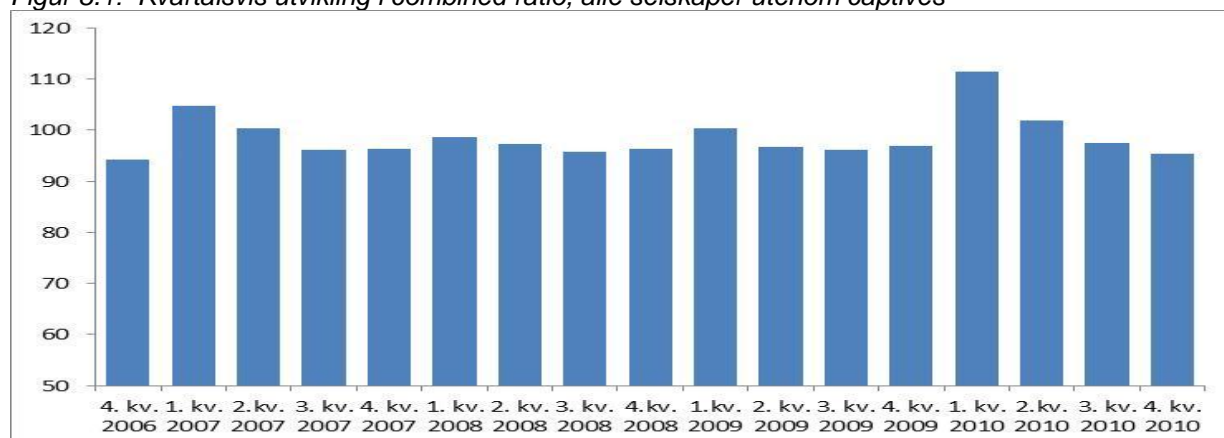
¹² Representert med tall fra morselskapet og ikke konsernet.

¹³ Årsaken til at captive-selskapene er holdt utenom er at de har svært store variasjoner i resultatene fra år til år, som ikke alltid er på linje med hvordan markedet for skadeforsikringselskaper for øvrig utvikler seg.

økning på 9,5 prosent. Målt i prosent av premieinntekter f.e.r. var det likevel en svak nedgang i teknisk resultat, fra 6,1 prosent i 2009 til 5,7 prosent i 2010.

Summen av skade- og kostnadsprosenten, combined ratio (CR), gir et mål på lønnsomheten av den forsikringsrelaterte virksomheten. Så lenge CR er under 100, har premieinntektene vært større enn summen av skadeutbetalinger og andre forsikringsrelaterte kostnader. I 2010 var CR på 97,6 prosent. Figur 8.1 illustrer kvartalsvis utvikling i combined ratio. Det er vanlig at årets første kvartal har en høyere combined ratio enn de øvrige fordi vintervær ofte fører til flere skader. 1. kvartal 2010 skiller seg ut ved å være særlig høy, med en CR på hele 111,4 prosent. Mens skadeprocenten bidro til høyere CR, trakk lavere kostnadsprosent i motsatt retning. De forsikringsrelaterte kostnadene steg fra 2009 til 2010, men relativt mindre enn veksten i premieinntektene. Den gjennomsnittlige kostnadsprosenten blir også påvirket av at mange selskaper jobber målrettet med å senke kostnadene gjennom effektivisering.

Figur 8.1: Kvartalsvis utvikling i combined ratio, alle selskaper utenom captives

Til tross for en moderat økning i teknisk resultat ble resultat før skatt likevel redusert som følge av betydelig lavere finansinntekter i 2010 enn i 2009. Inntektene fra finansielle eiendeler sank med 23,1 prosent. Resultat før skatt ble på 4,04 mrd. kroner i 2010, mot 5,06 mrd. kroner ett år tidligere. I prosent av premieinntekter falt resultat før skatt fra 21,6 til 14,6 prosent i 2010. Det var hovedsakelig fall i verdiendringer på finansielle eiendeler som bidro til lavere finansinntekter, men også øvrige nettoinntekter på investeringer¹⁴ ble redusert. Realisert gevinst på finansielle eiendeler steg, men med et lavere beløp. Finansinntektene for skadeforsikring ble redusert i samme periode som de økte for livsforsikringselskapene. Det henger sammen med ulik aktivaallokering. Skadeforsikringselskapene har en lav aksjeksponering, og fikk derfor i liten grad utbytte av oppgangen i aksjemarkedet i 2. halvår. Skadeselskapene har derimot en stor andel investert i obligasjoner og verdipapirer med fast avkastning hvor rentenivået er lavt.

Selskaper med negativt resultat

Det er mange selskaper og stor konkurranse i markedet for skadeforsikring. 7 selskaper hadde negativt resultat før skatt i 2010, mot 8 selskaper i 2009. 5 selskaper hadde negativt resultat i begge årene. Fellestrekk for mange av selskapene som hadde negativt resultat, er at de er i en oppbyggingsfase og har en høy combined ratio. Det varierer om det er skadeprocenten eller kostnadsprosenten som er spesielt høy. For en del selskaper er både skade- og kostnadsprosentene høye.

Balanse for selskapene samlet

Til sammen hadde skadeforsikringselskapene en forvaltningskapital på 94,2 mrd. kroner per 31. desember 2010, 8,5 prosent større enn året før. Holder man Gjensidiges filialer utenfor, var det en økning i forvaltningskapital på omkring 5 prosent i perioden.

¹⁴ Består blant annet av inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede/felleskontrollerte foretak, renteinntekt og utbytte på finansielle eiendeler

Tabell 8.3: Samlet balanse for alle skadeforsikringselskaper utenom captives

Tall i mill. kr og prosent av forvaltningskapital	31.12.2010	% av FK	31.12.2009	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	1 752	2	1 891	2
Investeringer som holdes til forfall	15 752	17	17 345	20
Aksjer og andeler	9 484	10	11 107	13
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	23 623	25	21 683	25
Utlån	5 160	5	2 717	3
Ansvarlig kapital	23 492	25	22 168	26
Forsikringstekniske avsetninger	53 885	57	46 871	54
Forvaltningskapital	94 151		86 742	

Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning er den største aktivaposten og utgjorde 25,1 prosent av forvaltningskapitalen, etterfulgt av investeringer som holdes til forfall, som utgjorde 16,7 prosent per 31. desember 2010. Kun 1,9 prosent var plassert i eiendom. Sammenlignet med året før var det noe økning i obligasjoner/verdipapirer med fast avkastning og utlån, og noe nedgang i eiendom, investeringer til forfall og aksjer/andeler i prosent av forvaltningskapitalen.

Forsikringstekniske avsetninger og kapitaldekning

Tabell 8.4 viser selskapenes dekningsprosent (dekning i prosent av minstekrav) på forsikringstekniske avsetninger. De forsikringstekniske avsetningene var på 53,9 mrd. kroner ved utgangen av 2010, 15 prosent høyere enn året før. Overdekningen av de forsikringstekniske avsetningene steg i samme periode med 6,3 prosentpoeng til 118 prosent.

Tabell 8.4: Dekningsprosent for alle selskaper unntatt captives

Dekningsprosent	31.12.2010	31.12.2009
Premieavsetning	101,3	117,7
Erstatningsavsetning	124,4	107,4
Sikkerhetsavsetning	129,1	128,7
Administrasjonsavsetning	100,2	99,9
Fors.tekn.av.s. (mrd. kr.)	53,89	46,87
Dekningsprosent	118,0	111,7

I hovedsak har skadeforsikringselskapene god soliditet og en kapitaldekning som ligger godt over minstekravet på 8 prosent.

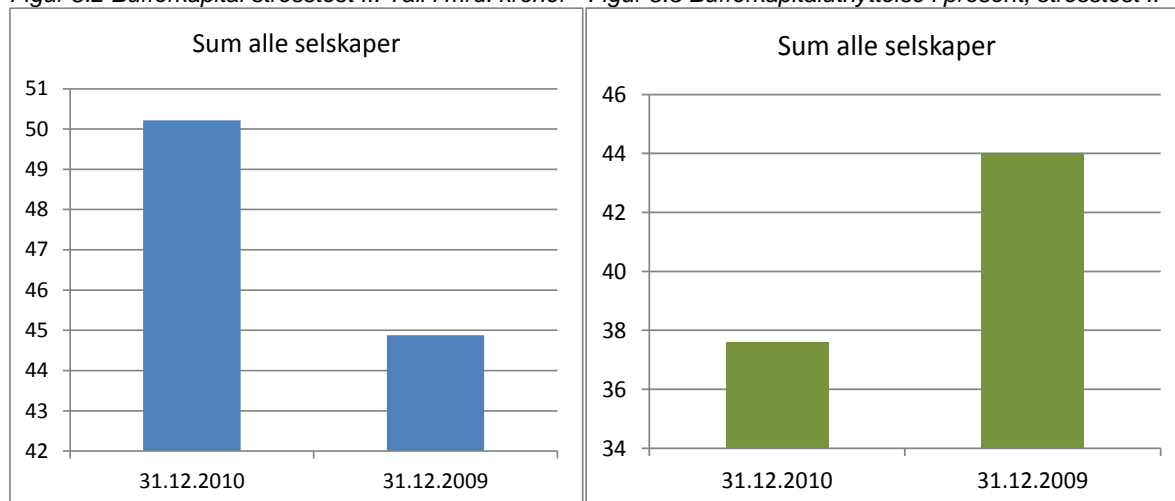
Stresstestene

Alle skadeforsikringselskapene må levere stresstester til Finanstilsynet, men en del mindre selskaper har fritak fra 1. og 3. kvartalsrapporteringen. Stresstesten som leveres består av to deler; Stresstest I og Stresstest II. Stresstest II er basert på bokførte verdier og en definisjon av bufferkapital under forutsetning av løpende drift. Stresstest II forholder seg til dagens regelverk med noen mindre justeringer med hensyn til Solvens II. Se kapitlet for livsforsikringselskaper for mer detaljert beskrivelse av stresstest II.

Stresstest II

Den gjennomsnittlige bufferkapitalutnyttelse for alle selskapene var 37,6 prosent per 4. kvartal 2010, mot 44,0 prosent ett år tidligere.

Figur 8.2 Bufferkapital stresstest II. Tall i mrd. kroner Figur 8.3 Bufferkapitalutnyttelse i prosent, stresstest II

Vedlegg

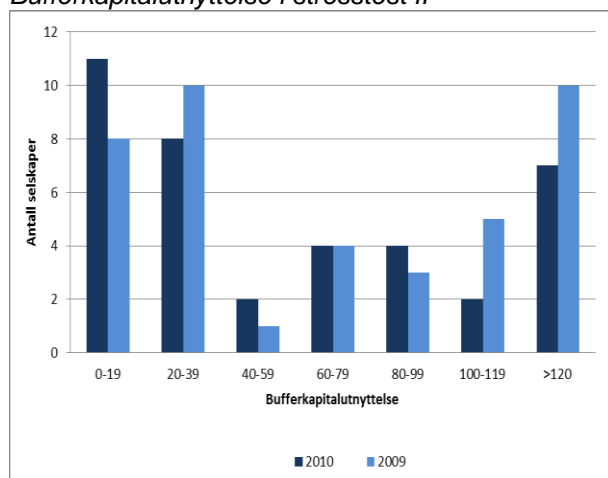
Resultat i grupper av skadeforsikringsselskaper

Tall i mill. kroner		2010	2009
Aksjeselskaper	Teknisk resultat	1 573	1 459
	Resultat før skattekostnad	3 713	4 543
Captives	Teknisk resultat	2 358	158
	Resultat før skattekostnad	3 443	1 855
Sjøforsikringsselskaper	Teknisk resultat	-85	-202
	Resultat før skattekostnad	79	34
Øvrige gjensidige selskaper	Teknisk resultat	72	51
	Resultat før skattekostnad	247	303

Combined ratio i grupper av skadeforsikringsselskaper

(Tall i prosent)	Aksjeselskaper	Captives	Sjøforsikr.-selskaper	Øvrige gjensidige selskaper
2010	97,6	-15,0	89,0	90,7
2009	97,8	63,8	109,9	90,0

Bufferkapitalutnyttelse i stresstest II

Stresstestene har endret seg en del mellom 2009 og 2010, slik at bufferkapitalutnyttelsen ikke er direkte sammenlignbare.

